Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 8 זייטען

Najer Folksblat פרייז 20 גראשען

לאָדזשער פאָלקסבלאַט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 4/1299 | Łódź, Środa 4 Stycznia 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, יא טבת תרפ"ח | Nr. 4/1299

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

די קליינע אנטאנט איז אויפגערודערט

צוליב דער געהיימער בעוואפנונג פון אונגארן.

פראג, 3. (אטע) די היגע פרעסע בעהאנדעלט ברייט דעם ענין מיט'ן אריבערפיהרען דורך קאנטראבאנדע געוועהר פון עסטרייך קיין אונגארן. א סענסאציע האט ארויסגערופען דער ארטיקעל פון דער „טשעסקא סלאווא". די צייטונג פאדערט, אז אין צוזאמענהאנג מיט דעם ענין זאל אדורכגעפיהרט ווערען א שטרענגע אויספארשונג אונטער'ן קאנטראל פון די שכנ'ישע מלוכות, וועלכע ווערען פראוואצירט דורך דער פאליטיק פון אונגארן. ווייטער ווערט דערמאנט די רעוואלאציעס פון דער האלענדישער פרעסע וועגען דעם טראנספארטירען אמוניציע און געוועהר דורך דער אונגארישער טעריטאריע. די טראנספארטען זענען געוועזען טראנספארטירט אלס סחורה, וואס ווערט געפיהרט קיין טערקיי. דערווייל איז פעסטגעשטעלט געווארען. אז די אמוניציע איז אויסגעלאדען געווארען אויף די אונגארישע סטאציעס אונטער'ן אויפזיכט פון דער אונגארישער מיליטערישער מאכט און די „סחורה" איז פאקטיש קיינמאל נישט דערגאנגען ביז קאנסטאנטינאפאל.

פראג, 3. (א. וו.) די נאכמיטאג-בלעטער זענען מודיע, אז די טשעכאסלאוואקישע רעגירונג האט אונטערגענומען אנ'ענערגישע אינטערווענץ אין צוזאמענהאנג מיט דעם געהיימען געוועהר-טראנספארטירען קיין אונגארן.

בערלין, 3. (אטע) „פאסישע צייטונג" איז מודיע פון פראג, אז צווישען די רעגירונגען פון פראג, בעלגראד און בוקארעשט ווערט געפיהרט א לעבהאפטער מיינונגס-אויסטויש מכוח די פערהאלטענע פינף וואגאן געוועהר און אמוניציע.

ווידער אפגעשטעלט

דער פערקעהר אויף דער ליטווישער גרעניץ.

ווילנא, 3. (טעלעפאניש) דער גרעניץ-פערקעהר מיט ליטע, וועלכער האט אין דער צייט פון די חגאות ארויסגעוויזען א בעדייטענדע אויפלעבונג, איז לויט א פעראָרדנונג פון דער ליטווישער רעגירונג ווידער אפגעשטעלט געווארען. די ליטווישע גרעניץ-וואך לאזט קיינעם נישט אריבערגעהן די גרעניץ.

באנדיטען-אנפאל אויף גענשע-גאס.

ווארשא, 3 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אויף גענשע 1 געפינט זיך דאס באנק-געשעפט פון מארגענשטערן, היינט נאכמיטאג איז אין באנק געקומען אנ'אנגעשטעלטער, וועלכער האט געהאט ביי זיך א פארטפעל מיט א פעקעל וועקסלען, 2848 זלאטעס און 142 דאלאר, אויף די טרעפ האבען געווארט אויף איהם 2 פערזאן. איינער האט דעם אנגעשטעלטען דערלאנגט א קלאפ אין קאפ, אזוי אז יענער איז אומגעפאלען, דער צווייטער האט ארויסגעריסען דעם פארטפעל, דאן האבען זיך ביידע געלאזט לויפען אין פערשידענע ריכטונגען. אויף נאלעווקעס האט מען דעם אנפאלער מיט'ן פארטפעל געכאפט און ארעסטירט, דער צווייטער איז נעלם געווארען.

דעוועי געגען בוי-הלוואות פאר פוילען.

ווארשא. 3 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). טשארלז דעוועי, דער אמעריקאנער ראט-געבער ביי דער פוילישער רעגירונג זאגט זיך ענטשידען ארויס געגען אויסלענדישע הלוואות פאר פוילען אויף בוי-צוועקען, ווייל אזעלכע הלוואות שאפען א טויטען און פאמעליך זיך רענטירענדען קאפיטאל. לויט דער מיינונג פון דעוועי'ען זענען הלוואות נוצליך נאר דעמאלט, ווען זיי שאפען נייע קאפיטאלען.

די עליה אין יאהר 1927.

ווארשא, 3. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די עליה קיין ארץ ישראל האט אין יאהר 1927 בעטראפען 1179 פערזאן, אין יאהר 1926 זענען קיין א"י געפאהרען 6809 פערזאן.

שנייען, פרעסט און קאטאסטראפעס

47 גראד אין אמעריקא.—1000 מענשען אומגעקומען אין יאפאן. — ערד-ציטערניש אין איטאליען.—די פרעסט אין פוילען. — אראפגעפאלען אנ'אייזערנע בריק. — צוזאמענשטויס פון צוויי צוגען איבער א תהום.

ניו-יארק, 3 (ספעציעל) אין אמעריקע הערשען גרויסע פרעסט. אין טשיקאגא זענען פערפרוירען געווארען 21 פערזאן. אין פלארידא איז א פראסט. אין מיל (שטאט מאנטאנא) איז א פראסט פון 34 גראד.

די שניי-שטורמען אין די מערב-שטאטען זענען געווען פערבונדען מיט א פראסט, וואס האט דערגרייכט ביז 47 גראד. פיל דערפער זענען אינגאנצען פערשיט געווארען מיט שניי און זענען אפגעריסען געווארען פון דער איבעריגער וועלט. די גרויסע אזערע מיטשיגען איז אינגאנצען פערפרוירען געווארען. די שאסייען און וועגען זענען פערשיט מיט שניי.

לאנדאן, 3 (ספ. טעל.) צוליב די אונגעהויערע שניי-שטורמס זענען אויפ'ן אינזעל האנדא (יאפאן) אומגעקומען 1000 מענשען.

לאנדאן, 3 (ספ. טעל) צוליב די אונאויפהערליכע רעגענס האט זיך געהויבען דאס וואסער אין א רייהע טייכען. דער טייך אדור איז ארויס פון די ברעגעס. אין דער טעמזע שטייגט זעהר שטארק דאס וואסער און מ'האט מורא, אז דער טייך זאל נישט פערפלייצען.

לאנדאן, 3 (ספ. טעל.) די לעצטע שטורמען אין פארט דובר האבען אונטערגעריסען די שטיינערנע פראמענאדע ביים ברעג, די גאנצע פראמענאדע, אויף א לענג פון 16 מעטער און ברייט פון 8 מעטער איז אריינגעפאלען אין ים, בילדענדיג א גרוב פון 17 מעטער טיף.

האמבורג, 3. (ספ. טעל.) דאס מילדע וועטער פון די לעצטע טעג, האט געבראכט דערצו, אז דאס אייז אויפ'ן טייך עלבע האט גערירט. דער שיף-פערקעהר האט זיך אפגעשטעלט מ'האט מורא פאר א גרויסער פערפלייצונגס-קאטאסטראפע.

רוים, 3. (ספ. טעל.) אין דער שטאט אלאנא איז פארגעקומען אנ'ערד-ציטערניש. די שאדענס זענען זעהר גרויסע.

ווארשא, 3. (ספ. טעל.) פון גאנץ פוילען זענען אידער אנגעקומען ידיעות וועגען שטארקע פרעסט. בלויז אין די טאטרען-בערג הערשט א מילדע טעמפעראטור. אין ווארשא איז היינט געווען 12 גראד קעלט, אין קראקא — 16, זאקאפאנע — 17, מארסקיע אקא — 0, ווילנא — 10, ביאליסטאק — 13, טארנאפאל—21, קאלאמעיא — 23 גראד.

פאריז, 3 (א.וו.) פון אראן איז מען מודיע, אז צוליב די געוואלדיגע רעגענס איז געשעהן א גרויסע קאטאסטראפע: די אייזערנע בריק איז ארונטערגעריסען געווארען, די פארשטאט איז אפגעשניטען פון דער שטאט, ס'זענען פאראן פיל קרבנות.

רוים, 3 (ספ. טעל.) נישט ווייט פון מאנטוא איז אנ'אויטאמאביל מיט פאסאזשירען אריינגעפאלען אין א טיפען גרוב. 5 מענשען זענען דערהרג'עט געווארען.

ציריך, 3 (ספ. טעל.) נעבען סאן מאריץ, אויף א וויאדוקט — 65 מעטער איבער א תהום זענען ארויפגעפאהרען אויף זיך צוויי צוגען, וואס זענען געגאנגען אין פערשידענע ריכטונגען. נאר א דאנק דעם, וואס די צוגען האבען זיך ביים צוזאמענשטויס אריינגעגראבען איינער אין אנדערען, זענען זיי נישט אראפגעפאלען אין תהום. פיל פאסאזשירען זענען פערוואונדעט געווארען.

אַ—כטונג, בעקער-מייסטער!

פאלגענדע מיטגלידער זענען לויט א בעשלוס פון דער פערוואלטונג אלס שעדליכע מיטגלידער פון פעראיין אנערקענט געווארען, ווייל זיי ווילען צוברעכען די איינהייטליכקייט פון בעקער-מייסטער-פעראיין, ווי אויך פיהרען נישט אויס די בעשלוסען פון די פערזאמלונגען. צוליב די אויבענדערמאהנטע מאטיווען, זענען די פאלגענדע מיטגלידער: וואלף יונה וויינבערג, עזרא זעליגמאן, בנימין שקלארז, ברוך דימאנט, נח וויינבערג, מענדיל קופערמינץ, אלעזר וואלף פינגערהוט אויסגעשלאסען אלס מיטגלידער פון בעקער-מייסטער-פעראיין.

די פערוואלטונג
פון בעקער-מייסטער-פעראיין.

282

אַ מאָטאָר

½ פערד קראפט, 3 פאזען
צוקויפען געזוכט
צו ערפאהרען אין אדמ. פון דער צייטונג.

272

א גרויסער אויסוואהל פון
נייעסטע מאדערנע
שייטלען
פאלקעס און האלבע פאלקעס
צו בעקומען קאמיעננא 5
2-טען הויף, 2. שטאק ביי פערושקי.

אכטונג, בעקער-מייסטער!

מיטגלידער פון בעקער-מייסטער-פעראיין, פאמארסקא 15.

לויט דעם וואונש פון מאגיסטראט, קומט פאר היינט, מיטוואך, 6 א זייגער אוונד אין אונזער לאקאל

אפארלעזונג וועגען די היגיענע אין די בעקערייען

רעפערירען וועט דער סאניטאר-דאקטאר פרומער, עס וועלען אויך רעפערירען ד"ר ראזענבלאט און לאווניק יאעל וועגען דער לאגע אין די בעקערייען.

די פארלעזונג קומט פאר פינקטליך 6 אוונד. קומט אלע מאסענווייז!

מיט אכטונג די פערוואלטונג פון בעקער-מייסטער-פעראיין, פאמארסקא 15.

283

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 36 יאהר מיין נישט-פערגעסענע פרוי, אונזער מוטער, שוועסטער און שוועגערין

נ"ע מייטה לאה קופערבלום

געב. טאטארקאווסקא.

די לוי' קומט פאר היינט, מיטוואך, 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז, טאקאזשעווסקא 46.

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

281

דעם טיפסטען בייליד דריקען מיר אויס אונזער פערוואלטונגס-מיטגליד ה' **טובי' יוסף פארבער**, צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכע פרוי

נ. ע. יוטה מירעל

זייט געטרייסט!

די פערוואלטונג
פון דרוקער, בוכבינדער און שאכטעל-מאכער ביים האנדווערקער-קלוב (פאלודנ. 4).

280

סובסידיע פאר די יודישע שולען

בעשטימט דער ווארשאווער מאגיסטראט.

וו א ר ש א. 3 (י.ט.א. טעלעפאניש) דער מאגיסטראט האט בעשטעטיגט דעם בעריכט פון דער שול-קאמיסיע, וועלכע שטעלט פעסט, אז די שולען פון צ.י.ש.א. פערדינען די זעלבע רעכט, וואס די שטעטישע פאלקס-שולען און האט דעריבער בעשטימט א סובסידיע צו 40 זל. פאר קינד. די סובסידיע פאר'ן שול-יאהר 1927/8, וואס איז בעשטימט געווארען אויף 15.000 זל.' וועט פערגרעסערט ווערען אויף 88.000 זל.

די שול-ארגאניזאציע האט בעשלאסען צו דאנקען דעם לאווניק אלטער, וועלכער האט מיטגעווירקט צו דער אדורכפיהרונג פונ'ם גאנצען בעשלוס.

„ענטוואפנונג" אויפ'ן ים.

די נייע פראנצויזישע קריגס-שיפען.

פ א ר י ז. 3 (ספ. טעל.) דער פלאט-מיניסטער האט געהאלטען א רעדע וועגען די ים-כחות פון פראנקרייך, ער האט ערקלערט, אז אין יאהר 1927 האט זיך דער פראנצויזישער קריגס-פלאט פערגרעסערט מיט 25 פערשידענע שיפען און 3 עסקאדרעס הידראפלאנען, אין בויען געפינען זיך נאך 24 שיפען, בקרוב וועט מען אנהויבען בויען 19 נייע שיפען.

די שטאט בראטיסלאוו

אין געפאהר פון א קאטאסטראפע.

פ ר א ג. 3 (ספ. טעל.) צוליב דעם, וואס דער דונאי איז געפרוירען געווא-רען אויף א שטח פון עטליכע צעהנד-ליג קילאמעטער, דראהט דער שטאט בראטיסלאוו די געפאהר פון פערפליי-צונג, די סאפיארען ארבייטען אונאויפ-הערליך, כדי אויסצומיידען א קאטאס-טראפע. אין בראטיסלאווער פארט האט זיך אנגעהויבען א פיבערהאפטע ארבייט, כדי אפצוראטעווען אלץ, וואס לאזט זיך, פאר דער קאטאסטראפע. דער דונאי נעהמט צו מיט יעדער שעה און האט זיך געהויבען אין פערלויף פון לעצטען מעת-לעת אויף איבער 1 מעטער.

וועלף בעפאלען א פרוי מיט א קינד.

ק א וו נ א, 3 (ספ. טעל.) די ליטווי-שע פרעסע מעלדעט, אז אין אוטשאגי הארט נעבען דער פוילישער גרעניץ איז א גוטסבעזיצערין געפאהרען אויף א שליטען מיט איהר קינד, אויפ'ן וועג זענען דעם שליטען בעפאלען וועלף, די אונבעהאלפענע פרוי האט אנגעהוי-בען שטארק צו יאגען די פערד ביז זיי זענען אויס מידעקייט געפאלען. די וועלף האבען דאן אין די אויגען פון דער מוטער צוריסען דאס קינד אויף שטיקלעך, דערנאך האבען זיי זיך גע-ווארפען אויף דער מוטער.

די שרעקליכע געשרייען האבען דער-הערט די פויערים, וועלכע האבען פער-יאגט די וועלף דורך רעוואלווער-שא-סען. די מוטער איז שווער פערוואונ-דעט.

דער שרעקליכער הונגער אין כינא.

מענשען פאלען אין די גאסען.—2.500 געקעפטע אין קאנטאן.

לאנדאן. 3 (ספ. טעל.) פון פעקין מעלדעט מען, אז לויט א קאמוניקאט פון דער כינעזישער האנדעלס-קאמער זענען אין פערלויף פון נאוועמבער און דעצעמבער פערמאכט געווארען אין פעקין 1200 געוועלבער און האנדעלס-אונטערנעהמונגען.

דער פאליציי-בעריכט מעלדעט, אז אין דעצעמבער זענען 500 כינעזער געשטארבען פון הונגער אויף די פעקינער גאסען. כדי צו לינדערען דעם הונגער, האבען די ארטיגע ארגאניזאציעס זיך געווענדעט צו אלע ארגאניזאציעס פון רויטען-קרייץ מיט א טעלעגראפישער אויפפאדערונג צו שיקען הילף פאר דער בעפעלקערונג צו דער פראווינץ שאנטינג, וואו די הונגער-קאטאסטראפע האט ארומגענומען 4 מיליאן מענשען.

לאנדאן. 3 (ספ. טעל.) ווי מ'מעלדעט פון קאנטאן, - זענען בעת דעם דערשטיקען פון לעצטען קאמוניסטישען אויפשטאנד געקעפט געווארען 2.500 כינעזישע קאמוניסטען און 20 רוסישע באלשעוויקעס.

פראטעסט געגען אנטיסעמיטישע עקסצעסען.

די יודישע סטודענטען-פעדעראציעס אין ענגלאנד וועגען דער לאגע אין רומעניען.

תענית אין קבורה-טאג פון די געשענדעטע ספרי-תורות.

ל א נ ד א ן (י.ט.א.) דא איז פארגע-קומען א פערזאמלונג פון דער יודישער אוניווערזיטעט-פעדעראציע, אויף וועל-כער דער אויסלענדישער קארעספאנדענט פון דער פעדעראציע, ה' סטאון, האט אפגעגעבען א בעריכט וועגען דער לא-גע פון דער יודישער אקאדעמישער יו-גענד אויף די אוניווערזיטעטען אין פוי-לען, אונגארן און רומעניען אין משך פון די לעצטע 6 חדשים. אין בעריכט ווערט געזאגט, אז די לאגע אין פוילען האט זיך אין אלגעמיין פערבעסערט. דאגעגען בלייבט די לאגע אין אונגארן און רומעניען ווייטער קריטיש.

די פערזאמלונג האט אנגענומען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע געגען די אנטיסעמיטישע עקסצעסען, וואס זענען בעגאנגען געווארען דורך די רומענישע און אונגארישע סטודענטען, ווי אויך געגען די אפיציעלע בעגרענצונגען פון בילדונגס-רעכט פון דער יודישער מינ-דערהייט אין געוויסע לענדער.

צום סוף האט דער פארזיצער פון דער פערזאמלונג ה' הארדיס מיטגע-טיילט, וועגען א פארשלאג צו ארגאני-זירען געמיינזאם מיט'ן בני-ברית-ארדען גרויסע פראטעסט מיטינגען אין לאנדאן און אנדערע ענגלישע שטעט, כדי צו פראטעסטירען געגען די לעצטע פאג-ראמען אין רומעניען. דער פארשלאג איז איינשטימיג אנגענומען געווארען.

ב ע ל ג ר א ד, 3. (י.ט.א. טעלעגרא-פיש). די יודישע קהלות אין יוגאסלא-וויען האבען אויף היינט ערקלערט א טאג פון תענית ותפילה איבער גאנץ יוגא-סלאוויען צוליב דעם, וואס היינט איז אין רומעניען פארגעקומען די קבורה פון די געשענדעטע ספרי-תורות.

ב ו ק א ר ע ש ט, 3. (י.ט.א. טעלע-גראפיש). דער ארגאן פון דער פויע-רים-פארטיי טיילט מיט, אז די רייטער-אגענטור האט זיך געווענדעט צו דער רומענישער אפיציעלער אגענטור „אר-יענט-ראדיא" מיט א מיטטיילונג, אז די ידיעות וועגען די געשעהעגישען אין די רומענישע פראווינצען וועט זי איצט נעהמען פון דער אונגארישער „קארעס-פאנדענץ-ביורא". די רייטער-אגענטור מאטיווירט איהר בעשלוס מיט דעם, וואס די „אריענט-ראדיא" האט וועגען די פאגראמען אין גרויס-ווארדיין און אנד. מיטגעטיילט, אז דארט זענען בלויז פארגעקומען אונרוהען און דערביי זע-נען אויסגעהאקט געווארען 2 שויבען.

Dr. RÓŻANER

ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.

היילונג מיט קווארץ-שטראהלען און דיאטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza), tel: 28-98.

עמט-אן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4. ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען.

קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-31.

שפרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5—7 נעמט אויך אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2 3.

וולאדימיר זשאבאטינסקי אין לאדז

רעפעראט אין וו.י.ז. - א קבלת-פנים אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע,

(—) ווי אונזערע לעזער ווייסען שוין, ווילט איצט אין לאדז דער בעקאנטער ציוניסטישער טוער און פאליטיקער, דער שאפער פון די יודישע לעגיאנען און פיהרער פון די ציוניסטען-רעוויז-יאניסטען, ה' וו ל א ד י מ י ר ז ש א ב א ט י נ ס ק י. אויסנוצענדיג די געלע-גענהייט האט דער ציוניסטישער פרויען-פערבאנד פאר פאלעסטינא - ארבייט, „וויזא", וועלכער האט זיך נישט-לאנג געגרינדעט אין לאדז, איינגעארדענט

א פארלעזונג

פונ'ם גאסט אויף דאס טעמע „די ראל פון דער פרוי אינ'ם מלוכה-לעבען".

די פארלעזונג איז פארגעקומען ביי א פול געפאקטען זאל.

אין אנהויב פון רעפעראט איז דער רעפערענט מזכיר זיין נעוועזענעם לעה-רער און פריינד אינזש. וולאדימיר טיאמקין, וועמענס אנדענק דער עולם בעעהרט מיט אויפשטעהען.

די פראגע, צי די פרוי איז פעהיג און האט א רעכט צו פערנעהמען זיך מיט מלוכה ענינים איז שוין לאנג גע-לעזט געווארען אין פאזיטיווען זין. כ'וועל דעריבער זיך אפשטעלען אויף דער ראל פון דער פרוי ביים שאפען און בויען דעם מלוכה-וועזען. דאס דאזיגע פראב-לעם איז נאך ניי, ווייל מיר פערמאגען אויף דעם געביט זעהר ווייניג ערפאה-רונג. ס'זענען קוים פערביי 25 יאהר זייט די ערשטע פרויען זענען אריין אין פארלאמענט. דערפאר אבער האבען מיר א רייה פאקטען פון פרויען, וואס האבען רעגירט און אנגעפיהרט מיט מלוכות און מדינות. אזוי ווייסען מיר פון דער ענגלישער קעניגין עליזאבעט, דער רוסישער קייזערין מאריא טערעזא. אויך ביי אונז יודען איז געווען אין די צייטען פון דער מאקאבייער דינאסטיע א מלכה שלומית-אלעקסאנדרא.

די קעניגין עליזאבעט פון ענגלאנד, וועלכע איז געווען א זעלבסטהערשערין, ווייל קיין פארלאמענט איז נאך דאן אין ענגלאנד נישט געווען, האט איינגע-פיהרט אין לאנד אזעלכע געזעצען און רעפארמען, וועלכע זענען טיילווייז גע-בליבען עד היום, א דאנק איהר איז ענגלאנד געווארען די הערשערין פון ים, א דאנק דער קעניגין עליזאבעט האט ענגלאנד בעקומען אינדיען און די ענגלענדער דערמאנען עד היום מיט שטאלץ די צייטען פון איהר הערשאפט. דאס אייגענע האט בעוויזען יעקאטערי-נא די צווייטע אין רוסלאנד.

בכלל האבען זיך אלע פרויען קעניגינס נישט אויסגעצייכענט מיט קיין שום בע-זונדערען טאלאנט. די עסטרייכישע קיי-זערין מאריא טערעזא איז אנ'אמת טי-פישע פרוי, אהן ספעציעלע פעהיגקיי-טען, דערפאר אבער איז זי געווען א גלענצענדע בעל הבית'טע, א גוטע ווירט-שאפטערין. אט אויף די דאזיגע ווירט-שאפטליכע פעהיגקייטען פון דער פרוי בעווייזט אונז די געשיכטע אונצעהליגע פאקטען.

אין וואס בעשטעהט אייגענטליך די אויפגאבע פון פיהרען א מלוכה ארבייט? — אין ערשבערן און אין איינהאלטען, ארגאניזירען דאס, וואס ס'איז שוין פער-האן. אויב דער מאן איז תמיד דער ערשבערער, דער קעמפער, איז די פרוי די בעל הבית'טע, די גוטע ארגאניזא-טארין. מיט דער דאזיגער ארבייט האט די פרוי זיך פערנומען זייט די מענש-הייט האט זיך אנגעהויבען ענטוויקלען. דער מאן איז געגאנגען אויף דער יאגד אויף מלחמות און די פרוי האט אנגע-פיהרט מיט דער בעל הבית'ישקייט. די פרוי האט דעריבער מעהר רוטין און פערשטענדניש פאר ארגאניזאציע און ווירטשאפט, וואס איז דער עיקר אין מלוכה-לעבען.

אויך אין אויפבוי פון דער יודישער מלוכה האט די פרוי א זעהר וויכטיגע מיסיע: צו ארגאניזירען און אנצופיה-רען מיט דער גאנצער ווירטשאפט אין לאנד.

די קאלאניזאציע אין ארץ-ישראל — רופט אויס זשאבאטינסקי — האבען מיר הויפטזעכליך צו פערדאנקען דער פרוי. די חלוצה און די פשוט'ע פרוי, וועגען וועלכער מיר ווייסען נישט, דער אונבעקאנטער זעלנער, וואס ברענגט אן אלע נצחונות ביי דע-צידירענדע שלאכטען. די מפלה פון דער 4 עליה איז אזוי גרויס דערפאר, ווייל מיר האבען נישט בעוויזען צו ארגאני-זירען זי. מיר האבען ערשבערט 35 טויזענד נייע מענשען, אבער נישט גע-קאנט זיי איינארדנען. די, וואס שאפט איצט א דור פון העברעאיש רעדענדיגע אין ארץ-ישראל, איז אויך נישט קיין אנדערע ווי די פרוי, די לעהרערין, די גננת אין ארץ-ישראל.

דער רעדנער דריקט דעריבער צום סוף אויס זיין צופרידענהייט, וואס די פרויען האבען לעצטענס זיך גענומען ארגאניזירען און שאפען ספעציעלע פער-איינען, וועלכע דארפען ערפילען איינע פון די וויכטיגסטע אויפגאבען אין מלו-כה-אויפבוי: די ארגאניזאטארישע אר-בייט.

דער קבלת פנים.

נעכטען אין אוונד האט די לאדזער ציוניסטישע ארגאניזאציע איינגעארדענט א קבלת-פנים פאר וולאדימיר זשאבא-טינסקי.

אין לאקאל פון דער ארגאניזאציע, אויף ציגעל-גאס 4, האבען זיך פער-זאמעלט די מיטגלידער פון דער ציו-ניסטישער ארגאניזאציע, פארשטעהער פון פערשידענע גרופירונגען, אינסטי-טוציעס א. א. מיט וול. זשאבאטינסקי זענען מיטגעקומען די אנפיהרער פון די רעוויזיאניסטען אין ווארשא ד"ר יעקב קאהאן און ד"ר ווידאווינסקי.

די פייערונג עפענט ד"ר ראזענבלאט, וועלכער בעגריסט דעם גאסט אין נא-מען פון ועד-ה עירוני. ד"ר ראזענבלאט בעגריסט דעם גאסט אלס איינעם פון די חשוב'סטע פערזענליכקייטען אינ'ם ציוניזם, אלס א מענש מיט א קלארען ציל, שטארקען ווילען און גרויסען גלוי-בען אין יודישען פאלק.

אין נאמען פון „מזרחי" בעגריסט ה' משה העלמאן, ער זאגט, אז זשאבא-טינסקי האט קיין שום געגענזאצען נישט צו „מזרחי".

ווייטער בעגריסען אין נאמען פון „על-המשמר" — ה' געליבטער, פון פרוי-ען-פעראיין וו.י.ז.א — פרוי ד"ר ריעזניק, פון די לאדזער רעוויזיאניסטען — ה' גראיעווער.

דאן האלט א לענגערע רעדע זשא-באטינסקי אליין, ער דאנקט פאר'ן קבלת-פנים, וואס איבערצייגט איהם, אז, נישט קוקענדיג אויף די פערשידע-נע מיינונגס-פערשידענהייטען אין דער פארטיי, איז דאך די ארגאניזאציע איי-ניג. די איינגקייט עקזיסטירט נישט נאר אויף די ציוניסטישע קאנגרעסען, נאר אומעטום. מיט א יאהר צוריק האט מען נאך דאס נישט פערשטאנען און מ'האט די רעוויזיאניסטען פערשריגען. דער אר-גאניזירטער ציוניזם איז ערשט אלט 30 יאהר. אויב מ'וויל גרינדען א מלוכה— מוז מען קודם-כל האבען א פאלק. דער סורראגאט פון די נאציע איז די ציוניס-טישע ארגאניזאציע. אלע אונזערע גרוי-סע ארגאניזאציעס פון יודישען פאלק זענען געשאפען צו שוץ, צו פערטיידי-גען. די ציוניסטישע — איז די ארגאני-זאציע פון קאמף. די רעוויזיאניסטען קעמפען פאר דער ערשבערונג פון דער לייטונג אין דער ציוניסטישער ארגאני-זאציע אהן שום קאמפראמיסען. איך האלט — האט זשאבאטינסקי געזאגט — אז ס'איז זעהר ווינשענסווערט דער קאמף אין דער ארגאניזאציע, דער קאמף צו ערשבערען דעם צענטער.

ה' זש. רעדט נאך ווייטער וועגען דעם געוואלטיגען כח פון דער ציו-ניסטישער ארגאניזאציע, וואס קיינער קען זיך צו איהם נישט פערגלייכען. ער ווייזט אן, אז די רעוויזיאניסטען קעמפען פאר דער האסע אין דער בע-וועגונג, און ער ענדיגט דערמיט, אז ווער ס'וויל העלפען—זאל דאס טון, קיי-נער זאל אבער נישט שטערען.

ד"ר ראזענבלאט שליסט די פייערונג מיט אנ'ענטשפרעכענדער רעדע.

*

היינט אין אוונד קומט פאר אין „הזמיר" אנ'אקאדעמיע צוליב דעם טויט פון וול. טיאמקין. אין דער אקאדעמיע וועט אנטיילנעהמען וול. זשאבאטינסקי.

אזיג

ביי די פרעמדע.

ליידער איז עס שוין פון קדמונים און אַזוי —

דאָס, וואָס פאַר אַלע איז אַ זעלבסטפערשטענדליכקייט, אַ זאַך שבכל יום, אַ נאַטירליכע ערשיינונג, איז ביי אונז אַ זיג, אַ יום-טוב, און שיער נישט אַ גליק...

דאַכט זיך, וואָס קאָן שוין זיין פשוט'ער ווי דאָס, אַז אונזער יונג שול-וועזען איז אַ נויטווענדיגקייט פון זעלבסט-בעוואוסטזיניגער נאַציאָנאַלער עקזיסטענץ? און בפירוש נישט—אַמביציע, ווי אויסערליכע און אינערליכע שונאים ווילען אויסטייטשען) וואָס קען שוין זיין פערשטענדליכער ביי דער איצטיגער צייט, ווי די פראַגע פון זעלבסט-דערהאַלטונג, זעלבסט-בעשטימונג, ווי אַלס פרט די יודישע שול?

און דאָך, ווען מיר דערוויסען זיך, אַז דער וואַרשאַווער מאַגיסטראַט האָט בעשטעטיגט דעם בעריכט פון דער שול-קאָמיסיע, וועלכע שטעלט פעסט, אַז די שולען פון דער צענטראַלער יודישער שול-אָרגאַניזאַציע פערדינען דיזעלבע רעכט, וואָס די שטעטישע פאָלקס-שולען. ווען מיר לייענען, אַז דערזעלבער וואַרשאַווער מאַגיסטראַט, (וועלכער האָט, אגב, ביי זיין גאַנצער לינקקייט, פונקט ווי דער לאָדזער, נישט געקאָנט סובל זיין די יודישע דעקלאַראַציעס אין יוריש) אַז אָטאָ דער מאַגיסטראַט האָט בעשטימט אַ סובסידיע צו 40 זלאָטעס פאַר יעדען שילער פון אַ יודישער שול — פרעהט עס אונז, האַלטען מיר עס פאַר אַ זיג, און די אַלע, וואָס דאָס יודישע שול-וועזען איז זייער אידעע, וועלען זיך אוודאי ביי דער געלעגענהייט געגענזייטיג אָפּגעבען מזל טוב.

און ווידער גערעדט, איז עס גאָר קיין עוולה נישט, ווען דער דאָזיגער פאַקט דערפרעהט אונז וואָרום אַז די יודישע קהלה - פאַרלאַמענטלעך וועלען דערזעהן, אַז דער וואַרשאַווער שטאָט-פאַרלאַמענט האָט זיך דעצידירט אויף אַזאַ ממשות'דיגען שריט, ווי אַנערקענען דאָס יודישע שול-וועזען און העכערען די יעהרליכע סובסידיע פון 15 טויזענד זלאָטעס אויף 88 טויזענד, וועט אפשר דער אויבערשטער העלפען, און זיי, די קהלה-לייט וועלען מיט זייערע געלע שטות'דיגע ק ע פ משיג זיין, אַז כל זמן פאַר גוים לוינט זיך, וועט זיך פאַר זיי דער ענין אויך לוינען, און בפרט די לאָדזער פונאַנדערגעלאָזענע — ריכטיגער ווילד-צולאָזענע — חבריה וועט זיך איין-מאָל-פאַר-אַלע אָנרופען אויף די קולטור-בעדערפעניש פון דעם איצטיגען לעבעדיגען לעבען.

אָטאָ דאָס אַריינברענגען אין די איינגעמאַרענירטע מוחות פון דעם רוב מנין ובנין פון דער יודישער קהלה-פאָרשטעהערשאַפט, און דערגרייכען אַ פאָזיטיווען רעזולטאַט, וואָלט דאָך אינ'דער'אמת'ן געווען אַ זיג!

מן.

די מלוכה-דאגות פון דייטשלאַנד.

(אַ בריף פון בערלין).

מען איז אין די פירענדיגע מלוכה-קרייזען רוהיג, לכל-הפחות אויסערליך. פאַר דער ברייטער עפענטליכקייט ווייזט מען נישט אַרויס קיין נערוועזישקייט, מען קלאָגט זיך נישט איבער וועהעגישען און קריזיסען אין דעם פאַנישען נוסח, ווי אַמאָל, אין די צייטען פון דער אינפלאַציע און פון דער רוהר-אָקופּאַציע. די בעציהונגען צו די אַנטאַנטע-מלוכות און בכלל צו דער וועלט, מחוץ די דייטשע גרעניצען ווערען געשילדערט, ווי זיכערע און בעפרידיגענדערע. דייטשלאַנד איז היינט מיט לייטען גלייך. מען זיצט אין פעלקער-בונד און אין ראַט. מען בעשליסט און בעשטימט וועניגער איבער דעם אייגענעם גורל, ווי איבערן גורל פון אַנדערע לענדער און אַנדערע מלוכות, גרויסע ווי קליינע. מען דערהויבט דעם קול פאַר שלום און מען רעדט מיט אין אַלע וועלט-מלוכה'שע פּראָבלעמען און קאָנפליקטען.

דייטשלאַנד האָט מיטגערעדט און געשפּילט אַ צענטראַלע ראָל ביי דער לייזונג פון קאָנפליקט צווישען פוילען און ליטע און פאָרשט צוזאַמען מיט די אַמאָליגע שונאים און היינטיגע פריינט איבער דעם אופן, ווי מען זאָל מאַכען שלום אויף דעם באַלקאַן, און בפרט צווישען יוגאָסלאַוויען און איטאַליען. מיט איין וואָרט: אין שייכות צו דער וועלט איז דייטשלאַנד די אַמאָליגע גרויס-מלוכה און לעבט נישט מעהר אַלס אַ יוצא מן הכלל אין דער אַטמאָספער פון דערנידערונג און פון איזאָלירטקייט.

דאָס איז אָבער אַלץ נאָר לפנים, פּאַקטיש לאַסטען אויף דער דייטשער מדינה נאָך שווערע חובות, שווערע תביעות און אַ גאַנצע שורה פון פרעטענזיעס מצד מעהרערע מלוכות. דייטשלאַנד האָט ביז איצט בעצאָהלט אַ גאַנץ קליינעם טייל פון דער קאָנטריבוציע, וועלכע זי איז מחויב צו צאָהלען דער אַנטאַנטע צוליב איהר מפּלה.

אַמאָל האָט פראַנקרייך געפאָדערט, אַז דייטשלאַנד זאָל בעצאָהלען דער אַנטאַנטע אין משך פון דורות 226 מיליאַרדען גאָלד-מאַרק. לויט דער מיינונג פון ענגלאַנד קען דייטשלאַנד אַזאַ סומע קיינמאָל נישט בעצאָהלען. זי האָט מחמת דעם פאָרגעשלאָגען, אַז מען זאָל די קאָנטריבוציע און רעפּאַראַציע-סומע בעשטימען אויף 135 מיליאַרד.

עס איז נישט קלאָר צוליב וועלכען טעם, אפשר צוליב די בעפאָרשטעהענדיגע פראַנצויזישע פאַרלאַמענט-וואַהלען און אַפשר צוליב דעם, וואָס מען מוז בערוהיגען אַמעריקא, וועלכע פאָדערט איהר חוב פון 30 מיליאַרד פון פראַנקרייך. אָבער גראָד איצט האָט דער פראַנצויזישער מיניסטער-פּרעזידענט פּוּנדאַסניי אויפגעוועקט די האַרבע קאָמפּליצירטע שאלה וועגען דעם גאַנצען חוב פון דייטשלאַנד. פּואַנקאַרע רעדט נישט מעהר היינט פון קיין 226 מיליאַרד. ער איז מסכים מיט דעם פאָרשלאַג פון ענגלאַנד. ער איז אָבער מפרסם פאַר דער גאַנצער וועלט, אַז דייטשלאַנד איז מחויב צו צאָהלען דער אַנטאַנטע 140 מיליאַרד. אין דייטשלאַנד האָט די הודעה פון פּואַנקאַרע אַרויסגערופען אַ טיפע אומצופרידענקייט און אומרוהיגקייט, מען קען פּואַנקאַרע. מען ווייס, אַז ער האָט אין הארצען פיינד דייטשלאַנד און: אַז ער איז מסכים נאָר געצוואונגענערהייט צו דער שלום-פּאָליטיק פון לאָקאַרנאָ אין גענף, פאַר וועלכע זיין חבר בריאַן טראָגט די אחריות. פּואַנקאַרע האָט היינט נישט דעם מוט צו ריידען און צו האַנדלען געגען דייטשלאַנד לויט דעם מעטאָד און אין דעם נוסח, ווי ער האָט געהאַנדעלט, בשעת דער נאַציאָנאַלער בלאָק האָט אין פראַנקרייך געהערשט און בעת ער האָט קיינעם נישט געפרעגט און האָט אַריינגעבראַכט די פראַנצויזישע אַרמעע אין רוהר-געביט.

היינט האָט פּואַנקאַרע נישט דעם כח פון אַמאָל.

אין פאַרלאַמענט האָבען אַ רוב זיינע געגנער, די לינקע פּאַרטייען. ער קען זיין אַ מיניסטער-פּרעזידענט נאָר אַ דאַנק דעם פאַל, וואָס די לינקע קענען זיך נישט צונויפריידען און וואָס צוליב דער פינאַנס-פּאָליטיק זענען די סאָציאַליסטען אַרויסגעטראָטען פון דעם לינקען קאַרטעל.

אויב פּואַנקאַרע וועט ווייטער אָנהויבען פיהרען אַ פּאָליטיק ביד חזקה אין גייסט פון נאַציאָנאַליזם און שאָוויניזם, לויט דעם מעטאָד פון זיינע אַמאָליגע מצבה-דרשות אין דער פּראָווינץ, דעמאָלסט וועלען די לינקע פּאַרטייען זיך אויפכאַפּען פון זייער שלאָף און וועלען מיט אָפענע אויגען און אַ קלאָרען שכל דערקענען די סכנה, וועלכע וואַקסט אויף פאַר פראַנקרייך דורך פּואַנקאַרע. פּואַנקאַרע איז מחמת דעם פאָרזיכטיג. ער דערוועקט נאָר שאלות און וואַרפט אַרויס לאָזונגען. ער לאָזט זיך אָבער אַלעמאָל אָפען אַ הינטערטיר, דורך וועלכער ער קען ביי אַ נויטלאַגע צוריק אַריינקומען אין דעם שלום-פּאַלאַץ פון בריאַן.

דאָס איז אַ האָפענונג פון דייטשלאַנד און צוליב דעם איז די אומרוהיגקייט אין די רעגירונגס - קרייזען נישט אַזוי טיף און נישט אַזוי אַלגעמיין. אין דייטשלאַנד ווייס מען אויך, אַז אַ גרויסע קאָנטריבוציע איז פאַר דער אַנטאַנטע נאָר נישט אַזוי גינסטיג, ווי פּואַנקאַרע און די נאַציאָנאַליסטען מיינען. אויב דייטשלאַנד וועט מוזען צאָהלען גרויסע סומען, דעמאָלט מוז זי אָנשפּאַנען און ענטוויקלען אַלע איהרע פּראָדוקציע-כחות. זי מוז אַ סך מעהר פּראָדוצירען, ווי דער וועלט - מאַרק האָט נויטיג. דורכדעם וועלען פאַלען די פּרייזען פון דער פּראָדוקציע אין פראַנקרייך און אין ענגלאַנד. עס וועט ענטשטיין אַנ'אַרבייטסלאָזיגקייט און די קאָנקורענץ פון דייטשלאַנד קען פיהרען צו אַנ'עקאָנאָמישען כאָאָס און צו אַ מהומה אין דער גאַנצער וועלט. אויב פון דעם אַנדערען צד וועט דייטשלאַנד נישט זיין בכח די גרויסע סומע צו בעצאָהלען און וועט זיין געצוואונגען צו באַנקראָטירען, דעמאָלט וועט די מהומה זיין נאָך גרעסער. נאָך דעם באַנקראָט פון דייטשלאַנד וועלען אַריינקומען אין דחקות אַ סך אַנדערע לענדער און די עקאָנאָמישע לאַגע, די וואַקלדיגקייט פון דער וואַלוטע און פון דער וועלט-ווירטשאַפט קען פיהרען צו נייע מלחמות ביי אַ קאָנסטעלאַציע און אַ גרופּירונג, וועלכע קיינער קען נישט פאָרזעהן.

מען האָט אומעטום דערקענט, אַז די סטאַביליזאַציע פון דער דייטשער ווירטשאַפט, דער פאַקט וואָס דייטשלאַנד איז אַריינגעצויגען אַלס גלייכבערעכטיגטער פאַקטאָר אין וועלט-פּאָליטיק, האָט סטאַביליזירט די גאַנצע וועלט-ווירטשאַפט און פיהרט אַרויס די גאַנצע מענשהייט פון דעם כאָאָס, אין וועלכען די וועלט האָט זיך געפונען ביז צו דעם מאָמענט פון דעם דאַוואַס פּלאַן. מען האָפט מחמת דעם בעשטימט און זיכער, אַז פּואַנקאַרע וועט זיך אָנשטויסען ביי זיינע פּלענער און ביי זיינע כוונות אויף מניעות נישט נאָר אין פראַנקרייך, נאָר אויך אין ענגלאַנד און אין דער גאַנצער וועלט.

די פּאָליטיק פון שטרעזעמאַן — בריאַן שטויסט זיך אָן אַלץ אויף גרעסערע און שווערערע מניעות. זי האָט צו קעמפען מיט אינערליכע און אויסערליכע שונאים. בריאַן האָט איבער זיך דעם דיקטאַטאָרישען פּואַנקאַרע און שטרעזעמאַן האָט אַרום זיך די נאַציאָנאַליסטען, וועלכע בעקעמפען איהם און דיסקרעדיטירען איהם ביי יעדער געלעגענהייט. די פּואַנקאַריסטען אין פראַנקרייך און די נאַציאָנאַליסטען אין דייטשלאַנד אַרבייטען בשותפות און סאָלידאַריש צוליב דעם איינציגען תכלית, אַרויסצורופען נייע בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען פראַנקרייך און דייטשלאַנד.

אַזוי גיך און אַזוי לייכט וועט זיי נישט געלונגען, אָבער פאַר דער צוקונפט קען קיינער נישט גאַראַנטירען.

ד"ר ב.

ווי מענדעלע מוכר-ספרים

האָט געקוקט אויף העברעאיש און יודיש.

אין די זכרונות פון נאַדיעזשדאַ און אַלעקסאַנדראַ אַבראַמאָוויטש, די טעכטער פון מענדעלי מוכר ספרים, וועגען דעם זיידען פון דער יודישער ליטעראַטור (געדרוקט אין נ.י. טאָג) געפונען מיר עטליכע זעהר אינטערעסאַנטע עפּיזאָדען וועגען דער בעציהונג פון ממ"ס צו יודיש און העבראַאיש.

אין 1910 איז דער זיידע אַלט געוואָרען 75 יאָהר און עס איז געוואָרען 50 יאָהר זינט ער האָט אָנגעהויבען זיין ליטעראַרישע אַרבייט. טויזענדער בעגריסונגען, טעלעגראַמען, בריף פון גאָר דער וועלט האָבען אַרויסגעוויזען די אויסערגעוועהנליכע בעציהונג און ליבע צום זיידענס יום טוב. עס זענען געקומען בעגריסען דעם יובילאַר די קעפּ פון דער יודישער ליטעראַטור, כלל טוער, לעהראַנשטאַלטען און אַ גרויסע צאָהל פריינד. מען האָט געהאַלטען רעדעס וועגען דער בעדייטונג פון דעם יובילאַר, וועגען זיינע פערדינסטען פאַר'ן שאַפען אַ נייע ליטעראַטור אויף העברעאיש און יודיש. דערביי האָבען זיי אויפ'ן ערשטען פּלאַן אַרויסגערוקט זיינע פערדינסטען פאַר דער העברעאישער ליטעראַטור. די רעדנער זענען געווען: ביאַליק, קלויזנער און אַ פאָרשטעהער פון דער אָדעסער ישיבה. זיי האָבען גערעדט אויף העברעאיש. אַנדערע, צווישען זיי לאַזאַראָוויטש, האָבען גערעדט רוסיש און בעצייכענט דעם יובילאַר אַלס דעם פאָלקס-שרייבער פון דער יודישער גאַסע. די וואָס האָבען זיך אָפּגעשטעלט אויף זיינע פערדינסטען פאַר דער יודישער ליטעראַטור, האָבען גערעדט אויף דער פאָלקס - שפּראַך. אַ בעזונדערען איינדרוק האָט געמאַכט אויפ'ן זיידען אַ בעגריסונג מיט טיפסטע געפיהלען פון פערעהרונג, וואָס עס האָבען איבערגעגעבען די פאָרשטעהער פון די קיעווער יודישע אַרבייטער, וועלכע זענען ספּעציעל געקומען צום יובילײ. ער איז געווען אַזוי גערי‍הרט, אַז ער איז צוגעגאַנגען צו אַ יודישען אַרבייטער, איהם אַרומגענומען און זיך צוקושט מיט איהם. אַלע האָבען מיט גרויס אומגעדולד געוואַרט אויפ'ן וואָרט פון יובילאַר. דעם זיידענס רעדע, פול מיט קינסטלערישער שיינקייט, איז געווען אַ פשוט'ען, אינהאַלטסרייכע און האָט זיך איינגעקריצט אין זכרון:

„מיינע טייערע געסט, איך האָב איצט אַ גוטען, יום-טוב'דיגען מלבוש, — איך היט איהם זייער אָפּ, איך בעמיה זיך, עס זאָל אויף איהם נישט פאַלען קיין שטויבעלע, קיין פעדערל. דער מלבוש געפינט זיך אין אַ חשוב'ען ווינקעל פון מיין שאַפע. איך טראָג איהם נאָר יום-טוב. אָדער אינדערוואָכען בענוץ איך איהם נישט, אויף אינדערוואָכען האָב איך אַ פשוט'ן שטוב-מלבוש, אין וועלכען איך פיל זיך אויסערגעוועהנליך בעקוועם. אָט דאָס איז מיין קוק אויף העברעאיש און יודיש".

אַנ'אַנדער געלעגענהייט אויסצוהערען דעם טאַטענ'ס מיינונג וועגען דער פראַגע פון העברעאיש און יודיש האָט זיך געמאַכט אין צוויי יאָהר אַרום נאָכ'ן יובילײ. אין דער אָדעסער ישיבה איז אָנגעקומען אַ נייער פערוואַלטער, מען דאַרף דאָ צוגעבען, אַז דער זיידע האָט גענומען אַ לעבעדיגען אַנטייל אין דער רעאָרגאַניזירונג פון דער ישיבה, אין דעם אויסאַרבייטען אַ פּראָגראַם. ער האָט זיך בעטייליגט אין די פערהאַנדלונגען פון די וויכטיגסטע פּראָיעקטען אויף די פּראַאייניגטע זיצונגען פון דעם פערוואַלטונגס און פעדאַגאָגען-ראַט. ווען עס פלעגען פאָרקומען סכסוכים צווישען די לעהרער און פערוואַלטער, צווישען לעהרער און שילער, האָט מען זיך אַלע מאָל געווענדעט צו איהם, ער זאָל זיי לעזען. ס'איז דעריבער פערשטענדליך, אַז דער נייער פערוואַלטער האָט געפונען פאַר נויטיג זיך צו פאָרשטעלען פאַר'ן זיידען. ווייזט אויס, כדי זיך אַרויסצעווייזען, האָט ער זיין רעדע געהאַלטען אין העברעאיש בכיון אין דער ספרדישער אויסשפּראַך. מיר זענען געווען דערביי און האָבען בעמערקט אויפ'ן זיידענ'ס פנים ווי ער האָט זיך קוים איינגעהאַלטען איהם נישט איבערצורייסען אינמיטען רעדען. ענדליך האָט ער איהם אָפּגעשטעלט:

„ליבער יוד, איך וואָלט אייך געבעטען רעדען מיט מיר פשוט אויף מאַמע-לשון, ווייל איך בין זיך מודה, אַז איך פערשטיי אייך נישט אינגאַנצען. בעליידיגט זיך נישט, אויב איך בין אייך חושד, אַז אויך איהר שטעלט זיך נישט קלאָהר פאַר וועגען וואָס איהר רעדט. און דאָס איז נישט דערפאַר, וואָס איהר פערשטייט נישט די פראַגע, וועגען וועלכע איהר רעדט איך בין אייך אויך נישט חושד, אַז איהר בעזיצט נישט ווי געהעריג העברעאיש, ניין. דאָ איז אַנ'אַנדער סיבה. און דאָס האָט אַ שייכות נישט נאָר צו אייך, נאָר צו אַלע, וואָס ווילען זיך אויספּיינען מיט העברעאיש. די נישט קלאָהרקייט און פערנעפּעלקייט פון זייערע געדאַנקען קומט דערפון, וואָס אין דער צייט, ווען זיי רעדען אויף העברעאיש, טראַכטען זיי אין אַנ'אַנדער שפּראַך. זייערע פאָרשטעלונגען און בעגריפען זענען פערבונדען מיט די קלאַנגען פון אַנ'אַנדער שפּראַך, מיט וועלכער זיי זענען, אַזוי צו זאָגען, צונויפגעוואַקסען. די ווערטער אין מאַמע - לשון האָבען בלוט און פלייש. זענען פערבונדען מיט לעבעדיגע איינדרוקען און איבערלעבונגען. דערפאַר קען זיך קיין שפּראַך נישט פערגלייכען מיט מאַמע-לשון, וואָס איז דאָס בעסטע געוועהר איבערצוגעבען די געדאַנקען און געפיהלען!..."

אָט די בעציהונג פון זיידען צו דער שפּראַכען-פראַגע איז זיך אינגאַנצען פונאַנדערגעגאַנגען מיט'ן ציוניסטישען לאָזונג, אַז זשאַרגאָן דאַרף אינגאַנצען אויסגעוואָרצעלט ווערען פון יודישען לעבען אויב מיר וועלען נעהמען אין אַכט, אַז

(ווייטער זעה 7-טע זייט).

מן.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 32-41
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע און מענער-שוועכע - קראַנקהייטן. היילונגס-קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל).
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוועגד

Dr. PRYBULSKI
זאַוואַדזקאַ 1, טעל. 25-38.
וועגערישע און האָר-הויט-קראַנקהייטען. מענער-שוועכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל), רענטגען-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 9—1 און פון 4—8 אָוונט
דאַמען פון 4—5 נאָכמ.
ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

לאדז
4 יאנואר 1928

דאס לאדזער לעבען

לאדז
4 יאנואר 1928

הכנות צו די סיים=וואהלען.

בירגערליכער וואהל=בלאק.

(—) מאנטאג איז אין לאדז פארגעקומען די ערשטע ארגאניזאציאנס-זיצונג פון בירגערליכען וואהל-בלאק, וואס אונטערשטיצט די רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי.

צו דער זיצונג זענען געקומען פארשטעהער פון די הויז-בעזיצער, פון די לעהרער פון די מיטעל-שולען, האנדעלס-אנגעשטעלטע און א גרופע ארבייטער פון די פוילישע פראפעסיאנעלע פעראיינען.

פערשלאפט נישט אייער רעכט!

(—) ווי ס'אינפארמירט דער וואהל-רעפעראט ביים מאגיסטראט, זענען בעת די לעצטע וואהלען צום שטאט-ראט פיל פערזאנען נישט אריינגעטראגען געווארען אין די וועהלער-רשימות, צוליב דער נאכלעסיגקייט פון די הויז-בעזיצער אדער אדמיניסטראטארען.

דעריבער דארף יעדער, וואס איז בערעכטיגט צו וועהלען אויסנוצען דעם צוויי-וועכענטליכען רעקלאמאציע-טערמין וויילע נאכ'ן אפלויפען פון טערמין וועלען קיין שום אויסבעסערונגען אין די וועהלער-רשימות נישט קענען געמאכט ווערען.

ספעציעל בעשטימט אנגעשטעלטע.

(§) נעכטען זענען דורכ'ן וואהל-רעפעראט ביים מאגיסטראט בעשטימט געווארען ספעציעלע אנגעשטעלטע, וועלכע וועלען זיין די פערמיטלער צווישען די וואהל-אבוואדען און דעם וואהל רעפעראט ביים מאגיסטראט. די אויפגאבע פון די דאזיגע אנגעשטעלטע וועט זיין דאס פערלייכטערן און פערשנעלערן דאס פערשטענדיגען זיך פון די וואהל-אבוואדען מיט'ן וואהל-רעפעראט און דאס שנעלע ערלעדיגען פון פערשידענע רעקלאמאציעס.

רעזיגנאציע פון אינזשיניער פראשקער.

(§) ווי מיר דערוויסען זיך, האט אינז. פראשקער זיך אפגעזאגט פון זיין בעשטימונג אלס מיטגליד פון דער הויפט-וואהל-קאמיסיע, וואוהין ער איז בעשטימט געווארען דורך דעם שטאט-ראט, מאטיווירענדיג דאס מיט זיין שוואכען געזונד-צושטאנד. דער פארזיצענדער פון דער הויפט-וואהל-קאמיסיע, ריכטער קארווין-קאראטקעוויטש, האט אנגענומען די רעזיגנאציע און האט אויף זיין ארט בעשטימט דעם ה' פעדער (פועלי-ציון).

מען קומט קנאפ קאנטראלירען.

(§) ווי בעוואוסט, האט מען עהערנעכטען ארויסגעלייגט אין די בעצירק-וואהל-קאמיסיעס די וואהל-ליסטעס צום סיים און סענאט, כדי צו געבען די מעגליכקייט די וועהלער נאכצוקוקען, צי זיי זענען אריינגעטראגען געווארען אין די ליסטעס.

ווי מיר ווערען געוואויר, האבען זיך ביז איצט צו דער קאנטראלע פון די ליסטעס געמאלדען א זעהר קליינע צאהל וועהלער.

א דעלעגאציע ביים האנדעלס-מיניסטער.

אין צוזאמענהאנג מיט די וואהלען אין די האנדעלס=קאמערען.

א דעלעגאציע פון דער לאדזער קריסטליכער „רעסורסא” האט זיך געווענדעט צום האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי, אז צו די וואהלען אין די האנדווערקער-קאמערען, וועלכע דארפען פארקומען אין אפריל, זאלען צוגעלאזט ווערען אויך די וועבער און זאקען-מאכער, הגם לויט'ן נייעם צעכען-געזעץ זענען זיי נישט פערעכענט צו די האנדווערקער.

די דעלעגאציע האט איבערגעגעבען דעם מיניסטער א מעמאריאל, אין וועלכען ס'ווערט אנגעוויזען, אז אין לאדזער ראיאן זענען דא ביז 50 טויזענד אזעלכע קריסטליכע האנדווערקער, און זייער נישט צולאזען צו די וואהלען וועט קענען האבען א דעצידירענדע השפעה אויפ'ן צוזאמענשטעל פון דער האנדווערקער-קאמער.

דער האנדעלס-מיניסטער האט צוגעזאגט גינסטיג צו ערלעדיגען די ווענדונג, אויב ער וועט האבען אויף דעם א יורידישען גרונד.

אין צוזאמענהאנג דערמיט ווערט אין די נאהענטסטע טעג צוזאמענגערופען א בעראטונג פון יוריסטען, וואס וועט ארויסזאגען איהר שטעלונג צו דער פראגע.

אפעריסטען בעשווינדלען יונגע קינדער.

די לאדזער אפעריסטען האבען זיך לעצטענס גענומען אפצונארען און צו בעשווינדלען קליינע קינדער און דאס גיט זיך זיי מייסטענטייל איין: ערשט האבען מיר געשריבען וועגען דעם ווי אזוי מ'האט א 10-יעהריג חדר-יונגעל אראפגעצויגען זיין פאלטא און ווידער נאטירען מיר פאלגענדען מערקווירדיגען שווינדעל:

צו דעם 10-יעהריגען דוד קינרוס איז אויף קאנסטאנטינער גאס צוגעגאנגען א יונגערמאן און אויספרעגענדיג איהם גענוי ווי ער וואוינט, געבעטען איהם אפצוטראגען א בריוועל אויף צמענטארנא 3, פארוואס דאס קינד האט געזאלט בעקומען 2 זלאטעס, דער בעל-דבר האט אבער דערצעהלט, אז ער האט גאנצע 10 זלאטיס און דעריבער האט ער געהייסען דעם קינד אריינגעהען אין געוועלב, אויף קאנסטאנטינער 58, וואו דאס קינד וואוינט און בארגען פאר זיין פאטער 8 זלאטיס, כדי צו האבען א רעשט צו געבען.

דאס קינד איז אריין אין געוועלב געבארגט 8 זלאטיס און איבערגעגעבען דעם יונגערמאן, וועלכער האט געזאלט ווארטען ביז דאס יונגעלע וועט אראפקומען און דערצעהלען ווען ער האט אפגעגעבען דאס בריוועל.

פערשטעהט זיך, אז אראפקומענדיג האט דאס קינד שוין קיינעם נישט געטראפען.

טאמאשאווער בחור סס'ט זיך אין לאדז

און לאזט איבער א ירושה דריי בריוולעך.

צו אונז אין רעדאקציע איז נעכטען געקומען א יונגערמאן פון פעטריקאוו, א געוויסער לייבעל גאלדבערג און אונז איבערגעגעבען פאלגענדע געשיכטע:

אין טאמאשאוו וואוינט א יונגערמאן א שטיקעל פאעט, א פילאזאף פון דער פעסימיסטישער שיטה, אויף וועמענס ס'ליגט שטענדיג דער גרויסער וועלט-שמערץ.

צו דעם אלעם האט זיך נאך צוגעטשעפעט אנ'אומגליק, וואס דער דערמאהנטער פילאזאף, א געוויסער י. ר—ם, האט זיך פערליבט אין א טאמאשאווער מיידעל ז.

יענע ווידער, האט אבער ווייזט אזיס גלייכער געוואלט האבען צו טון מיט אפטימיסטען, ווי מיט פעסימיסטען, און האט דעם בחור משלח געווען.

דאס האט שוין ר—ם נישט געקענט אריבערטראגען. ער איז נעכטען אוועק צו א קאלעגע אויף גלובנא 20 און אויסגעטרונקען א פלעשעלע יאדינע.

ס'איז געווארען א מהומה, א געוואלד מ'האט ארויסגערופען א פריוואט - דאקטאר, וועלכער האט אנגעווענדעט אלע מיטלען און דעם פעסימיסטישען בחור דערהאלטען ביים לעבען.

ביי איהם אין טאש האט מען געפונען דריי פאלגענדע בריוולעך, וועלכע ה' גאלדבערג האט איבערגעגעבען אין אונזער רעדאקציע.

דאס ערשטע בריוועל איז געווענדעט צו די עלטערען פון פער'סמ'טען. און איז געשריבען בזה הלשון:

„ליבע עלטערען! זייט נישט בייז אויף מיר, וואס איך פערשאף אייך מיט מיין טאט אזויפיל יסורים. גלויבט מיר אבער אז איך קען נישט אנדערש, ווען איך וואלט אזוי ווייטער פערבליבען אין אזא סיטואציע, אין וועלכער איך בין אין דער לעצטער צייט געווען, וואלט עס מיך דערפיהרט צו מענשען-האס, צו משוגעת און דעמאלס, דוכט זיך מיר, וואלט איך ערגער געווען. איך קען זיך מעהר נישט ארומדרעהען אין א וועלט פון בלויז שקר. זייט מיר מוחל, זייט געזונד, אייער זוהן י. ר—ם.

דאס צווייטע בריוועל איז געשריבען צו דער פרל. ז. אין טאמאשאוו, און האט פאלגענדען אינהאלט:

„מיין קערפער געהט אוועק פון דער וועלט, אבער מיין נשמה וועט שטענדיג בלייבען נאר מיט אייך, אזוי לאנג ביז איהר וועט געניג רייף ווערען אפצוגעבען א דין-וחשבון פאר דעם ריכטער (לייען—לעבען:), וואו אלס בעשולדיגער וועט ארויסטרעטען דער וועלט-בעריהמטער פראקוראר „לעבען”, און אלס עדות מיינע נאר - וואס פערענדיגטע צוואנציג יאהר. זייט געזונד.

י. ר—ם, וואס האסט אייך פאר צופיל ליבע”.

דאס דריטע בריוועל האט דער זעלבסטמערדער געשיקט צו זיין פריינד א געוויסען לעאן:

„פריינד לעאן. אט דאס איז דער רעזולטאט פון מיין צוואנציג - יעהריגע אויספארשונג. דאס לעבען איז ווי א חלום, עס פערשאפט פיל מענשען גליק, און דאך איז עס ווי א שטרענגער ריכטער, פאר דעם, וואס ווארפט אין ציל א קוק”. י. ר—ם.

ווי עס זאל נישט זיין — אויב די מעשה איז אזוי, ווי דער ה' לייבעל גאלדבערג האט זי איבערגעגעבען, איז זי דאך נישט שוה בשוה...

מען קאן טאקי האבען א פעסימיסטישען קוק, און דעם קוק גראמען מיט גליק, אבער מאכען סתם א גראם פון תם אויף סם—דאס איז שוין נארישקייט א שטיק...

אויך צום גראם.

4
מיטוואך
יא
טבת תרפ"ח

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.45
זון-אונטערגאנג 3.32
לענג פון טאג 10.11

חגא

איז איבערמארגען

(§) דעם 6 יאנואר איז א חגא-טאג, די פאסט וועט טעטיג זיין נאר צווישען 9 און 11.

0,10

אבער ס'וואקסט, צום טייוועל!

(§) נעכטען איז אין דער סטאטיסטישער אפטיילונג פון מאגיסטראט פארגעקומען א זיצונג פון דער קאמיסיע צו פארשען די פרייזען פון די לעבענס-מיטעל ארטיקלען. ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט איז דער יקרות אין חודש דעצעמבער אין פערהעלטניש צום חודש נאוועמבער געשטיגען מיט 0,10 פראצענט.

ביודזשעט אויפ'ן 1926-7

אויף דער זיצונג פון פינאנץ=קאמיסיע

(§) דאנערשטאג קומט פאר א זיצונג פון דער פינאנץ-און-ביודזשעט-קאמיסיע ביים שטאט-ראט. אויף דער דאזיגער זיצונג וועלען אויך אנוועזענד זיין די מיטגלידער פון פרעזידיום, שטאט-ראט און די מיטגלידער פון מאגיסטראט. אויף דער טאג-ארדנונג געפינט זיך די פראגע פון די ביודזשעט-איבערשטייגונג אין יאהר 1926 און 1927.

פ. ק. או.

נעהמט אן אינטערעסאנטען.

(ב) די פ. ק. או. לאדז — שטאט (נאוואָ-צעגעלניאנא 51) וועט אננעהמען אינטערעסאנטען טעגליך פון 10 ביז 12 א זייגער בייטאג.

א זיצונג

פון דער דעלעגאציע פון שטאטישע אונטערנעהמונגען

דאנערשטאג קומט פאר א זיצונג פון דער דעלעגאציע פון די שטאטישע אונטערנעהמונגען. צווישען אנדערען געפינט זיך אויף דער טאג-ארדנונג די פראגען: וועגען בויען נייע טראמוואי-ליניעס אין יאהר 1928, וועגען בעלייכטען מיט עלעקטריש ליכט די עקגאסען און שאפען א סאניטאר-קאמיסיע פאר בעקעריין.

בענייט

די לופט=פאסט=קאמוניקאציע

(§) פון 2-טען יאנואר איז ווידער בענייט געווארען די לופט-פאסט-קאמוניקאציע אויפ'ן שטח ווארשא—פראג—שטראסבורג—פאריז—ווין בודאפעשט — בעלגראד—בוקארעשט — קאנסטאנטינאפאל. דאס קעסטעל פאר דער לופט-פאסט געפינט זיך אין דער הויפט-פאסט-געביידע אויף פושעיאוד 38.

ס'איז פדאי צו בעמערקען, אז עס לוינט נישט אין די נאהענטסטע שטעט ווי קראקא, לעמבערג צו שיקען בריף מיט דער לופט-פאסט.

לאדז

פאר יוגאסלאוויען.

(—) אין יוגאסלאוויען ווערען איצט אויסגעבויט צוויי נייע טעקסטיל-פאבריקען.

איינע ווערט אויסגעבויט דורך א טשעכאסלאוואקישען קאנצערן, די צווייטע ווערט אויסגעבויט דורך א גרופע פוילישע קאפיטאליסטען.

די מאשינען און די פאבריקס-איינארדנונג וועט צוגעשטעלט ווערען דורך לאדזער פאבריקען.

CYRK אל. קאשטשושקי 73

היינט — ערשטער אויפטריט פון בעריהמטען טעאדאר MANZANO רוהם פון שפאניען מיט זיינע אנדאלוזישע אקסען און פערד.

אויסערדעם דער גאנצער אנסאמבל.

277

די טשעקען פון פ. ק. א.

(ב) ווי בעוואוסט האט די פ. ק. א. בעשלאסען צו טוישען די ביז-איצטיגע טשעקען און פארמוליארען, און דעם טערמין פון גילטיגקייט פון די פאפירען בעשטימט ביז'ן 31. ד. ח.

מיר דערוויסען זיך איצט, אז דער טערמין ווערט איבערגערוקט ביז'ן 28. פעברואר.

עקספארט

קיין פרס ומדי

(—) קיין פוילען איז געקומען נארימאן-כאן-מיעוואיאן אלס פארשטעהער פונ'ם פערסישען האנדעלס - קאנצערן, וואס שטעהט אין האנדעלס-בעציהונגען מיט סאוויעט רוסלאנד, און ווילען איצט אנקניפען בעציהונגען מיט פוילען.

נארימאן-כאן וועט אויך קומען קיין לאדז און וועט אין לאנדעס-טעקסטיל-פערבאנד אפהאלטען א קאנפערענץ וועגען עקספארט קיין פערסיען.

פלאקאטען

פון געזונדהייטס=אמט.

(מ) די געזונדהייטס אפטיילונג ביים מאגיסטראט טיילט מיט, אז זי האט קיינעם נישט בעפולמעכטיגט צום פערקויפען פערשידענע פלאקאטען (וועגען סאניטארע פארשריפטען א.א.וו.)

די דאזיגע פלאקאטען און פערשידענע סאניטארע רעגולאמינס זענען צו בעקומען צום קאסטען-פרייז אין ביורא פון דער געזונדהייטס-אפטיילונג (פרייהייטס-פלאץ 1) און אין פערשידענע סאניטאר-דאזארען.

העכער 1000 זלאטעס

ארויסגענארט ביים ארבייטס=לאזען פאנד

(§) אין קרייז-געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס געגען דעם געוו. אנגעשטעלטען אין י. ק. פאזנאנסקיס פאבריק, דעם 28-יעהריגען מיקאלאי בלאשטשיק, וועלכער ווערט בעשולדיגט, אז דורך פערשידענע קאמבינאציעס האט ער ארויסגענארט פון דעם ארבייטסלאזען-פאנד העכער 1000 זל.

דאס געריכט האט פערמשפט בלאשטשיקען אויף 3 חדשים טורמע.

פון די אפטייקען.

(§) היינט בייטאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: מ. ליפיעץ (פיעטריקאווער 193) ע. מילער פיעטריקאווער 46) א. גראשקאווסקי (קאנסטאנטינער 15) ק. גערטנער (ציגעל-גאס 64) ה. ניעוויאראווסקי (אלעקסאנדראווסא 37) ס. יאנקעלעוויטש (אלט-שטאט 9)

זיך אויסגעגליטשט

און צובראכען א פוס.

(§) צוליב דעם גליטש איז נעכטען אויף זאכאדניא 18 אומגעפאלען די 67-יעהריגע מאריאננא זעשטשאט. די פאגאטאוויע האט די אומגליקליכע אפגעפיהרט אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל.

סאסנאוויץ

איז איהם צו קליין.

(—) אויף דער לאדזער פאבריקס-באהן האט נעכטען די פאליציי ארעסטירט ביי דער „ארבייט” דעם גנב באלעסלאוו קנארעל, וועלכער איז געקומען קיין לאדז אויף א „גאסטראל” פון סאסנאוויץ.

איי, די פאטענטען, די פאטענטען!

מען מוז זיך צואיילען, אויב ס'איז נאך נישט צו שפעט.

(—) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, איז דער טערמין אויסצוקויפען פאטענטען פערלענגערט געווארען.

גלייך דעם 2. יאנואר האבען זיך אנגעהויבען די קאנטראלעס אין די האנדעלס- און אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען.

פאטענטען קען מען נאך אויסקויפען ביז'ן 14 יאנואר, נישט צאהלענדיג קיין שטראף, (ד. ה. אויסנוצענדיג דעם 14-טאגיגען הנחה-טערמין). אויב אבער א קאנטראלער פון פינאנץ-אמט קומט אריין אין דער אונטערנעהמונג, וועלכע האט נאך קיין פאטענט נישט אויסגעקויפט, וועט ער צוזאמענשטעלען א פראטאקאל און צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט.

פאר נישט האבען א פאטענט דראהט א שטראף פון 3 ביז 20 פאך.

ארגאניזאציע צו פערטיידיגען הויזבעזיצער-אינטערעסען.

(—) לויט דער איניציאטיווע פון ראטמאן שאט און ג. סיים-דעפוטאט פריזע איז אין לאדז געשאפען געווארען אן ארגאניזאציע, וואס האט דעם ציל צו פערטיידיגען די אינטערעסען פון די הויז-בעזיצער.

צוליב דעם, וואס די בעזונדערע ארויסטרעטונגען פון די פערשידענע הויזבעזיצער-פעראיינען האבען אפט נישט געשטימט, איז בעשלאסען געווארען צו שאפען א צווישען-פעראיינס-קאמיסיע, וועלכע זאל די דאזיגע ארויסטרעטונגען פעראיינהייטליכען.

מאנטאג איז פארגעקומען די ארגאניזאציאנס-פערזאמלונג פון דער דאזיגער קאמיסיע, אין וועלכער ס'האבען אנטיילגענומען פערטרעטער פון אלע הויז-בעזיצער-פעראיינען, וואס עקסיסטירען אין לאדז.

ס'איז אנגענומען געווארען דער רעגולאמין פון דער קאמיסיע, און ס'איז ארומגערעדט געווארען א רייה ענינים, וואס זענען נוגע דעם הויזבעזיצער-שטאנד אין לאדז.

פערלוירענע הויזן א. א. קלייניגקייטען

קאן מען אפנעהמען אין דער דירעקציע פון דער טראמוואי-געזעלשאפט.

(§) אין פערלויף פון חודש דעצעמבער האבען פערשידענע פאסאזשירען איבערגעלאזען אין די טראמוואיען פאלגענדע זאכען: 15 טאשען-בייטעלעך, 9 האנד-בייטלען, 7 פעקלעך, 1 טעקע, 1 קליין זילבערנעם בייטעל, 4 שירעמס, 2 פאר הויזען, 1 דאמען-פוטער-קראגען, 1 קאראקול-היטעל, 2 פאר קאלאשען, 1 קינדער פאנטאפעל, 1 פא"טא, 1 שאליק, 1 טוך, 1 קארב, 1 פעקעל מיט קאלענדארען, 1 שטעקען, 4 ביכער.

די דאזיגע זאכען קענען די רעכטליכע אייגענטימער אפנעהמען אין דער דירעקציע פון דער טראמוואי-געזעלשאפט.

א בעראטונג פון „ארט“

וועגען פאפולאריזירען די אידעע פון דער דאזיגער געזעלשאפט.

מאנטאג אין אווענד איז פארגעקומען א בעראטונג אין „ארט“.

ס'איז בעשלאסען געווארען, כדי ווייטער צו פאפולאריזירען די אידעע פון „ארט“, איינצוארדנען א רייה קאנפערענצען און אויפקלערונגס-פערזאמלונגען פאר פערשידענע גרופען און שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז, לויט די ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס אינדוסטריעלער, סוחרים, האנדווערקער, ארבייטער א. א. וו.

די דאזיגע קאנפערענצען וועלען זיך שוין אנהויבען די נייע וואך.

אויף דער זעלבער בעראטונג איז אויך בעשלאסען געווארען צו עפענען דערגענצונגס-קורסען פאר מאלער, און צושניידער-קורסען פאר וועש-נייער.

די איינשרייבונגען ווערען שוין אנגענומען.

בעקער-ארבייטער גרייטען זיך צו א הוספה-אקציע.

(§) אויפ'ן פערלאנג פון די בעקער-ארבייטער, האט די הויפט-פערוואלטונג פון דעם בעקער-פעראיין בעשלאסען צוזאמענצורופען אויף זונטאג דעם 8. ד. ה. אן אלגעמיינע פערזאמלונג פון אלע מיטגלידער. אויף דער פערזאמלונג דארף בעשלאסען ווערען די פראגע וועגען צוטרעטען צו א הוספה-אקציע און ווי הויך די הוספה-פאדערונג זאל זיין.

צאהלען, צאהלען, ווייטער צאהלען!

אריינגעטראטען אין קראפט דאס געזעץ וועגען עמעריטור-פערזיכערונג.

(§.ג) ווי בעוואוסט, איז דעם 1-טען יאנואר אריינגעטראטען אין קראפט דאס געזעץ וועגען עמעריטור-פערזיכערונג פאר פיזישע און גייסטיגע ארבייטער. די עמעריטור-קאסע פאר לאדזער ארבייטער איז צוגעטיילט געווארען קיין ווארשא.

אין דער עמעריטור-קאסע וועט מען מוזען צאהלען 8 פראצענט פון דעם פערדינסט. אויף דעם וועט מען מוזען צאהלען 2 פראצענט פאר ארבייטסלאזען-פאנד. צוויי פינפטעל פון דעם צאהלט דער ארבייטער און דריי פינפטעל דער בעל-הבית. די פראצענטער דארפען אפגעצאהלט ווערען נישט שפעטער ווי דעם 10-טען ד. ח.

אומגליקען.

פון דער פאגאטאוויע-כראניק.

(—) די כראניק פון פאגאטאוויע האט פערנאטירט פאלגענדע אומגליקס-פאלען:

אויף קילינסקא גאס איז ארונטערגעפאלען אונטערן טראמוואי, און שווער פערוואונדעט געווארען דער 83-יעהריגער איגנאצי הארדע.

אויף נאוואמיעסקא גאס איז איבערגעפאהרען געווארען דורך א פוהר די 36-יעהריגע אננא בעטנער, א שניידערין פון אנדערספאל, אונטער לאדז.

די 20-יעהריגע טשעסלאווא אגלאסקא (נאווא-זארזשעווסקא 14) האט געפרובט בעגעהן זעלבסטמארד, אויסטרינקענדיג א גרויסע דאזע עסיג-עסענץ.

אויף וואלטשאנסקא גאס האט געפרובט בעגעהן זעלבסטמארד דער 20-יעהריגער מיעטשיסלאוו שמיט (פאלודניאווא 9).

דערשטיקט

און אויפ'ן בית-עולם געווארפען

(—) דער וועכטער פון קאטוילישען צמענטארזש אין כאיני האט נעכטען געפונען צווישען די קברים א טויט קערפערל פון א קינד.

אויפ'ן העלזעל פון קינד זענען געווען סמנים פון דערשטיקען.

די פאליציי פיהרט אן אויספארשונג, כדי צו ענטדעקען די הארצלאזע מערדער-

דערפרוירען אויף טויט.

די אלטע פרוי, וואס מ'האט נעכטען געזוכט.

(*) אין נעכטיגען נומער „נייעם פאלקסבלאט“ האבען מיר געשריבען וועגען א פרוי עלע אניך, וועלכע איז אוועק פון דער היים, און מ'ווייסט נישט וואו זי איז.

נעכטען איז די פרוי געפונען געווארען אויפ'ן פעלד פון דרעוונאווסקא-גאס א פערפרוירענע,

מ'האט ארויסגערופען די פאגאטאוויע, וועלכע האט זי אפגעפיהרט אין שטאטישען פראזעקטאריום אויף לאנקאווא.

אויס נקמה

דערשאסען געווארען

(§) אין דארף בלעשנא איז מיט דריי רעוואלווער-שאסען דערהרג'עט געווארען דער ארבייטער יוזעף סטריעווסקי וועלכער איז געווען בעשעפטיגט אין אין דער הוטע „ראקאוו“, אונטער טשענסטאכאוו. סטריעווסקי איז דערהרג'עט געווארען אונטער דער טיר פון זיין צימער. די ערשטע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דער מארד טראגט א נקמה-כאראקטער.

וועט מען קויפען

צו צוויי שאכטעלעך...

(ב) די טאבאק-מאנאפאל-דירעקציע האט בעשלאסען ארויסצולאזען פעקלעך „ערגא“ צו 10 שטיק.

פאר דערשיסען א טויב

צו'ניזוק'ט און צובראכען א האנד.

(—) דער 14 יעהריגער יורעק סטשעלטשיק (ליפאווע 9) האט בעקומען א מתנה אנ'אמת'ן פלאווער צו שיסען.

דאס יונגעל האט זיך שטארק דערפרעהט און ארויס אויף דער גאס אויספרובען זיין מתנה.

אויף דעם שכנות'דיגען דאך האט ער בעמערקט א טויב. ער האט אויסגעשאסען און די טויב איז אראבגעפאלען טויט. פאר דעם העלדישען טאט האט דער שכן וויקטאר קלעמענשיאק וועמען די טויב האט געהערט, דעם יונגעל אזוי צושלאגען און איהם צובראכען א האנד, אז מ'האט געמוזט ארויסרופען די פאגאטאוויע.

פון „הזמיר“.

פארלעזונג פון רעד. אוגער.— פאמיליען-אווענד.

זונטאג, דעם 8 יאנואר קומט פאר דער ערשטער אווענד פון ציקל „ליטערארישע אווענדען“, וועלכע ווערען איינגעארדענט דורך דעם פעראיין „הזמיר“.

רעדאקטאר אוגער וועט האלטען א פארטראג אויף דאס טעמע; „די סינאגאגאלע מוזיק-קולטור“.

*

פרייטאג דעם 6 יאנואר וועט פארקומען דער ערשטער פאמיליען-אווענד מיט א רייכען ארטיסטישען פראגראם.

א שאך-טורניר

אין לאדזער שאך-קלוב.

(§) לויט דער איניציאטיוו פון דער לאדזער שאך-געזעלשאפט, וועט אין לאקאל פון דער געזעלשאפט פארקומען א גרויסער שאך-טורניר אויף מייסטערשאפט פון לאדז אויפ'ן יאהר 1928.

צו דעם טורניר זענען איינגעלאדען די בעסטע לאדזער שאך-שפילער. די שפיל וועט פארקומען יעדען זונטאג 5 א זייגער נאכמיטאג.

דער טורניר וועט זיך אנהויבען צום סוף יאנואר. די איינשרייבונגען צום טורניר וועלען פארקומען ביז'ן 22-טען ד. ח,

דער טורניר-קאמיטעט האט בעשטימט 5 פריזען פאר די אנטיילנעהמער אין טורניר.

„דזשענטלמען“

האנדעלט ניט דזשענטלמעניש

(ב) אין דער פאבריק פון גומי-אויסארבייטונגען „דזשענטעלמען“ איז אויסגעבראכען א שטרייק צוליב דעם, וואס די ארבייטער ארבייטען ביז 16 שעה א מעת-לעת און פערדינען אינגאנצען 16 זלאטיס א וואך. דער ענין איז איבערגעגעבען געווארען דעם ארבייטס-אינספעקטאר.

אין „ארדט“.

היינט איין פארשטעלונג.

היינט, מיטוואך, ווערט געשפילט די קאנקורענצלאזע הומארפולע רעווי „נסים מן השמים“, וואס ענטהאלט 12 פרעכטיגע נומערן געזאנג, טענץ, הומאר און סאטירע.

די „נסים מן השמים“ ווערען מיט שטורמישער בעגייסטערונג אויפגענומען פונ'ם עולם.

קינא „נאוואשטשי“.

— צי האבען מיר דאס רעכט צו פעראורטיילען א פרוי, וועלכע געהט געגען דער געזעלשאפטליכער מיינונג נאך דער שטים פון הארץ?

אט די פראגע שטעלט די מעכטיגע דראמע, וועלכע ווערט איצט דעמאנסטרירט אין קינא „נאוואשטשי“.

דאס בילד „נאך דער שטים פון הארץ“ גיט אנ'ענטפער אויף דער פראגע.

אבארין

היינט אין „פילהארמאניע“.

דער יונגער בעגאבטער רוסישער פיאניסט לעאן אבארין, וועלכער האט אויפ'ן שאפען-קאנקורס אין ווארשא בעקומען דעם ערשטען פריז, טרעט-אויף היינט אין אווענד אין „פילהארמאניע“ אין א אינטערעסאנט פראגראם.

„גאנג“

היינט געהט אין „גאנג“ צום לעצטען מאל די אויסגעצייכענטע „ס'ברענט“ מיטן גאנצען אנסאמבל, און מיט'ן אנטייל פון די גאסטראלערין מאריא שאווא און גוסטאוו ציבולסקי.

היינט צוויי פארשטעלונגען: 7,45 און 10 אין אווענד.

„אלץ אין ראזא“

וועט געהן דער פרויען-שוץ-פעראיין

(—) דעם 14 ד. ח. קומט פאר א מאסקענבאל אין פילהארמאניע אונטער דעם נאמען „אלץ אין ראזא“.

ראזא איז דער סימבאל פון פרעהליכקייט. די גאנצע פראכטפולע דעקאראציע וועט דעריבער זיין אין דער ראזע-קאליר.

עטליכע דזשאז-באנדען, פיל איבערראשונגען — מיט דעם וועט זיך אויסצייכנען דער דערמאנטער מאסקענבאל.

די הכנסה איז בעשטימט פאר'ן לאדזער פרויען-שוץ-פעראיין.

טעלעגראמען.

פאליטישער קאמף דורך תעניתים.

ירושלים, 3. (יט"א טעלעגראפיש) אין צוזאמענהאנג מיט דעם, וואס ס'איז אריין אין קראפט דער נייער קהלה-סטאטוט, האט די אגודת ישראל פראקלאמירט א תענית צבור אין גאנץ א"י און אויפגעפאדערט מתפלל צו זיין, אז די אויסבעסערונגען, וועלכע די אגודה פערלאנגט, זאלען אדורכגעפיהרט ווערען אין נייעם געזעץ.

דערשאסען ביים איבערגעהן די גרעניץ.

לעמבערג, 3 (טעלעפאניש) ביים אריבערשמוגלען די רוסישע גרעניץ איז דערשאסען געווארען א געוויסער אנטאני קוסי. ווי די פאליציייאישע ספערען גיבען איבער, איז קוסי געווען א באלשעוויסטישער שפיאן. ביים דערהרג'עטען זאל מען האבען געפונען פיל קאמפראמיטירענדע מאטעריאלען.

זעלבסטמארד פון א יודישען סטודענט.

ווארשא, 3. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין הויז נומ' 25 אויף זלאטע גאס וואוינט די פרוי מרים לייזערמאן מיט איהרע צוויי זיהן יוזעף און לעאפאלד, א סטודענט פון אוניווערזיטעט. נעכטען שפעט ביינאכט איז לעאפאלד אהיימגעקומען, אריין אין אוביקאציע, און באלד האט זיך דערהערט א שאס. די הויז-מענשען האבען אויפגעריסען די טיר און ארויסגערופען פאגאטאוויע, וועלכע האט אבער נאר קאנסטאטירט דעם טויט פון זעלבסטמערדער. די סבה פון זעלבסטמארד זאל זיין אנ'אומגליקליכע ליבע צום פרייליין האלינא טאפאראווסקא, מיט וועלכע לעאפאלד ל. האט פערבראכט — אין דער אנוועזענהייט פון זיינעם א פריינד — דעם גאנצען אווענד פאר'ן פערצווייפעלטען שריט.

שרעקליכער טויט פון צוויי ארעסטאנטען.

ווארשא. 3 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט אינדערפריה האט מען עסקארטירט קיין שעדלעץ 2 ארעסטאנטען, געשמידטע אין קייטען. צווישען לוקאוו און שעדלעץ זענען די ארעסטאנטען ארויסגעשפרונגען פון וואגאן און דערהרגעט געווארען.

סוחרים-קאנפערענץ וועגען די סיים-וואהלען.

ווארשא, 3 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) פרייטאג 12 בייטאג וועט זיך אין צענטראלען סוחרים-פעראיין עפענען די קאנפערענץ אויף וועלכער עס וועט ארומגערעדט ווערען די שטעלונג פון די סוחרים צו די פארשטעהענדע סיים-וואהלען.

ארעסטירט פאס-פעלשער.

בערלין, 3 (אטע) אין צוזאמענהאנג מיט דער ענטדעקונג פון א רייה פאס-פעלשער זענען ארעסטירט געווארען די פאלג. ליטווישע בירגער: דוד מילנער, סעגאל, ווייס און שטאנגער.

ארום דער ערמארדונג פון איטאליענישען וויצע-קאנסול.

ריגע, 3 (אט"ע). פון אדעס מעלדעט מען, אז ביים דערמארדעטען איטאליענישען וויצע-קאנסול האט מען צוגערויבט 5 טויזענד גאלדענע רובעלס און וויכטיגע פאליטישע דאקומענטען.

די מעדיצינישע עקספערטיזע האט ארויסגעוויזען, אז ביים דערמארדעטען האט געפלאצט דער שארבען.

לאקאוט אין דער דייטשער אייזען-אינדוסטרי

בערלין, 3. (אטע). צוליב דעם, וואס סיי די ארבייטער, סיי די ארבייטס-געבער האבען אפגעווארפען דעם אורטייל פון שידס-געריכט אין דער זאקסישער אייזען-אינדוסטריע, האבען די אינדוסטריעלער שוין געשלאסען די פאבריקען אין גראדיק. און אינגיכען דארף קומען צו א לאקאוט אויך אין אנדערע פאבריקען.

פּראָווינץ-מעשה'לער

גאָרשקאָוויץ הערט דורכ'ן ראַדיאָ לעניג'ס יציאת נשמה. — מ'דרעהט און מ'דרעהט ביז די כּלי ווערט קאַליע. — אַרטיסטקעס מיט „רוכעס" און אַרטיסטען מיט מאָראַלישע שטימען. — מ'קושט זיך אויף צו כּלומרשט און די כּלה איז אומגעדולדיג.—ס'ריהרט זיך נישט פון אָרט.

אַזעלכענע קורצע, מרה-שחורה'דיגע ווינטער-טעג און אַזעלכענע גרויסע בלישטשענדיגע נעכט, און... גאָרשקעוויצער יודען שטאַרבען פאַר לאַנגווייליגקייט; נישטאָ וואו אַהינצוטון זיך מיט'ן פעקעל עצמות! ווער עס האָט אַ פּאָר גראָשען שפּילט אַנ'אָקע, שפּילט אַ טערטעל-מערטעל, און דעם, וואָס האָט נישט איינצושטעלען איז טאַקי נישט גוט!

געוואַלד, וואָס טוט מען מיט אַזעלכענע לאַנגע נעכט?!

גאָט ברוך הוא, אָבער פערלאָזט נישט זיינע בידנע צאָן-קדשים'לעך, זיין הייליגער גאָרשקעוויצער עדה — ער האָט זיי צוגעשיקט אַ יוד, אַ גביר, וואָס האָט זיך אין גאָרשקעוויץ גראָד אַזוי געלאַנגווייליגט, ווי אַלע איבריגע גאָרשקעוויצער יודען (ער וועט דאָך נישט זיין אַ פּורש עצמו מן הצבור...), האָט ער זיך געשאַפט אַ ראַדיאָ-אַפּאַראַטעל און כאַפּט כוואַליעס. אַזוי אַרום זענען גאָרשקעוויצער יודען געהאָלפען געוואָרען!

אַזוי, ווי די זון זעצט זיך אויף יענער זייט גאָרשקעוויץ, טוען זיך די דאָרטיגע יודען אָן אין די שבת'דיגע בגדים און געהען הינטער'ן נגיד'ס פענסטער כאַפּען אַ שטיקעל בערלין, אַ פּיצעלע מאָסקווע, אַ כּזית'ל וואַרשאָ און דערביי טענצעלט מען אונטער מיט די פיס, ווייל דער פראָסט טוט זיך דערווייל דאָס זייניגע און דער עולם כאַפּט נאָך אויסער מאָסקווע, בערלין און וואַרשע — אויך... אַ ביטערען, גאָרשקעוויצער ציטער...

נישט אַלע יודען אָבער ציטערען. פערהאַן אויך אין גאָרשקעוויץ אַ היפּש ביסעל יודען, משפּחה, קרובים און בעקאַנטע, וועלכע האָבען אַ פרייען דריסת-הרגל צום נגיד אין שטוב — קומען זיי זיך אַהין אריין גאַנץ ברייטלעך, מ'זעצט זיך אַרום ביים טיש און מען בעקוקט די כּלי פון אַלע זייטען, מ'דרעהט מיט'ן רעדעלע, און צומאָרגענס דערצעהלט מען זיך אין בית-המדרש נסים ונפלאות פון דער כּלי:

— כ'זאָל אַזוי דערלעבען צו הערען שופר של משיח, ווי כ'האָב נעכטען אַליין געהערט לעניג'ען רעדען דורכ'ן מאַשינקעלע.

— באמת? — וואָס האָט'ר נעזאָגט?

— געזאָגט... נו, ער האָט געזאָגט: „האַליע, האַליע... טוט מאָסקווע גאָוואָריט..."

חלש'ט דער עולם און בעט זיך:

— נו. און ווייטער, ווייטער, ווייטער וואָס האָט ער געזאָגט?

— ווייטער? — ווייטער האָט ער געפּישטשעט...

דערנאָך האָט ער געזשומזשעט... און שפּעטער...

שפּעטער האָט ער געכאָרכעלט...

— עס מוז זיין געווען פאַר יציאת-נשמה, מישט זיך אריין דער לץ פון שטעדטעל — אַ סימן, ער איז טאַקי געשטאָרבען...

און אָט אַזוי איז עס טאַקי אין גאָרשקעוויץ אַ פּאָר טאָג לעבעדיג געווען; מען האָט מיט דעם מאַשינקעלע אַזוי לאַנג און ברייט געדרעהט, ביז דאָס מאַשינקעלע האָט זיך אויסגעדרעהט דעם דאַשעק און גע'טענה'ט לא—אויס, נישטאָ!

איז גאָרשקעוויץ פער'אבל'ט געוואָרען. אַרומגעגאַנגען מיט אַראָפּגעלאָזטע נעז, איינער האָט געוואָרפען די שולד אויפ'ן צווייטען.

— דו האָסט צופיל געדרעהט, האָסטו!

— דו זאָלסט אַזוי קענען דרעהען מיט דער צונג! —

און ווער ווייסט, צי גאָרשקעוויץ וואָלט נישט געגאַנגען אין די לופטען, ווען נישט וואָס דער בורא-עולם האָט ווידער רחמנות געקריגען און די גאָרשקעוויצער יודען צוגעשיקט אַנ'אָרימע כּלה, וועלכע מ'האָט נייטיג, ווי ס'לעבען, געדאַרפט חתונה מאַכען. האָט מען געקלערט און געטראַכט און אויסגעטראַכט, אַז מ'דאַרף פאַר איהרעטוועגען שפּילען „געלד, ליבע און שאַנדע" מיט געזענגע, טענצע און מערשע ביז פריהמאָרגען...

נו, האָט זיך אָנגעהויבען אַ סדרה פּראָבען, גאָר נישט אַזוי לייכט „פּראָפּט" זיך אין גאָרשקעוויץ. ביז מ'קלויבט אויס אַ פּרימאַדאָנע מיט „רוכעס", ביז מען קלויבט אויס אַ „ליבהאָבער" מיט „אַ מאָראַלישער שטימע" און מיט „אַ פּאָרסטאַוועט".

פערגעהען דערווייל אַ פּאָר וואָכען, און די אָרימע כּלה שלאָפט נישט דערווייל — אַלע מעדלעך ווילען זיין פּרימאַדאָנעס, אַלע בחורים ווילען זיין ליבהאָבערס, רייסט מען זיך דערווייל ביי די נעז און עס מישען זיך אריין די טאַטעס און מ'לויפט צום „הערן רעזשיסער".

— פאַניע געציל, אפשר קאָנען זי מיין טאָכטער, דאָרט אריינדרעהען אין דעם שפּיל אריין?

— דער רעזשיסער פאַן געציל האַלט זיך אָבער שטייף און גיט יעדען גאַנץ שוואַכע האָפנונגען:

— אפשר, מ'עמער זעהן, זאָל זי נאָר האָבען די געהעריגע „רוכעס".. און דערווייל געהען די מיידלעך אויף עגזאַמען'ס, מ'פּראָבט און מ'קושט זיך נישט גלאַט, נאָר — ווי אונזער קאָרעספּאָנדענט שווערט זיך, אַז אפילו אַ דאָזאָר מעג מען גלויבען — קושט מען זיך דאָרט אויף אַרעכטען אמת... און דאָס כּלה-מיידעל לויפט נעביך אַרום פערביטערט:

— געוואַלט, אפשר וועט שוין זיין גענוג געקושט זיך, טוט שוין עפּיס!...

דער הער רעזשיסער אָבער איז קאַלט, ווי אייז:

— אַזוי לאַנג, ווי איך וועל נישט האָבען דעם גאַנצען אַנסאַמבל, וויל איך מיך פון אָרט נישט ריהרען...

עד היום ריהרט עס זיך טאַקע נישט, און דער שטעטעל'דיגער לץ זאָגט, אַז אויב די כּלה זאָל טאַקי וואַרטען ביז דער הער רעזשיסער וועט זיך „ריהרען" מיט זיין אַנסאַמבל, קאָן זי זיך גיכער דערוואַרטען צו ווערען אַ באָבע, איידער חתונה האָבען...

קאָנסטאַנטין.

Dr. H. Wolkowyski

זאַכאַדניאַ 57 (צעגעלניאַנאַ 19)

טעלעפאָן 37-70

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענעריש קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קווארץ-שטראַהלען.

נעהמט אָן פון 1—2 און פון 4—8 אָוונד. פאַר פרויען פון 4—5 אין אַ באַזונד. וואַרטע-זאַל.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" אַנטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

ביים דערלאַנגען אַנ'אָנפראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלעגט ווערען דער קופּאָן מיט דער דאַטע פון טאָג, ווען די אָנפראַגע ווערט איינגעגעבען. אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 4. יאַנואַר 1928.

6712. L. 100

איהר דאַרף זיך ווענדען אין געריכט, אַז מען זאָל אייער מאַן אַנערקענען פאַר אַנ'אומגעקומענעם אין דער מלחמה. פעררופט זיך אויף די פערהאַנענע בעווייזען.

6713. בן צבי.

שאָקאָלאַדע-מאַכער דאַרפען בעטראַכט ווערען פאַר ציקערלעך-אויסאַרבייטער. די לעצטע מלאכה ווערט אויסגערעכענט אין דער פעראָרדנונג וועגען אינדוסטרי-געזעץ. אויב איהר האָט אויסגעקויפט אַ פּאַטענט פאַר'ן יאָהר 1927 און קאָנט בעווייזען, אַז איהר האָט זיך בעשעפטיגט זעלבסטשטענדיג מיט דער מלאכה פאַר'ן 15 דעצ. 1927, וועט איהר מעגען ווייטער פיהרען אייער ווערקשטאַט אַליין, צי איהר האָט געהאַט ביז איצט אַ קאָנצעסיע אָדער נישט.

6714. אַ שטענדיגער לעזער פון סמוגאָווע 12.

אייך דראָהט אַ שטראָף ביז 20 זל., עווענטועל איינִיגע טעג אַרעסט. איהר קאָנט דערלאַנגען אַ בקשה, אַז מען זאָל אייער ענין איבערשיקען אין געריכט און אויך גלייכצייטיג אָנגעבען עדות.

6715. אַ רעזערוויסט פון דאָלנע.

אַ מוטער פון אַ נישט געזעצליך געבוירענעם רעזערוויסט האָט יאָ דאָס רעכט צו בעקומען אונטערשטיצונג בעת ער ווערט גערופען אויף די איבונגען. דעסגלייכען קאָנען געניסען פון די זעלבע רעכט איהרע עלטערן, ד. ה. דעם רעזערוויסטס זיידע און באָבע.

6716. אַ לעזער פון זשעראָמסק. 36.

דאָס דירה-געלד פאַר 1-שטוביגע וואוינונגען אַליין איינס צי מיט אָדער אָהן קוך ווערט נישט געהעכערט ביז'ן 1 יולי 1928.

6717. שטאַרק.

די פעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט פון 24 נאָוועמבער 1927 (דז. אוסטאַוו 106 פאָז. 911) נאָרמירט די פערזיכערונג פון די גייסטיגע אַרבייטער אין פאַל פון אַרבייטסלאָזיגקייט, אַרבייטס-אומפעהיגקייט, עלטער און טויט.

דער פערזיכערונג אונטערליגען אַלע אָ געשטעלטע אַליין איינס, ווי לאַנג זיי אַרבייטען אויפ'ן פּאָסטען און וויפיל זיי בעקומען גאַזשע, קוים האָבען זיי געענדיגט פולע 16 יאָהר און זענען נאָך נישט אַלט געווען קיין 60 יאָהר אין מאָמענט, ווען זענען צוגעטרעטען צו דער אַרבייט.

6718. רחל נאָוואַק פון ראָקאָצינער 14

די פּערזאָן, ווער ס'האָט אייך געבאָרגט די מאַשינען דאַרפט איינקלאָגען אייך, אייער פאָטער און דעם אַמט, וועלכער האָט געלייגט דעם אַרעסט אויף די מאַשינען און בעטען, אַז מען זאָל די מאַשינען בעפרייען פון דער זאַיענטשע. גלייכצייטיג דאַרפט איהר אייך בעטען, אַז מען זאָל פעראָרדנען אויפצוהאַלטען די ליציטאַציע.

6719. אַ לעזער פון קאָנסטאַנט. 18.

איהר קאָנט אויפ'ן פּראָצעס נישט פאָהרען, ווייל ער קומט פאַר אין ראַיאָן פון אַנ'אַנדער קרייז-געריכט. בעשטראָפען אייך צוליב דעם קאָן מען נישט.

Dr. Med. I. WEINBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעציעל פאַר לונגען- און הארץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 47 פון 6–7. אין דערהיים פון 3–5 נאָכמ.

דער פאָטער און די טאָכטער.

אומגעוועהנליכע טראַגעדיע פון אַ יודישען קינסטלער.

5.

ג. האָט מיט דאָרא'ן שוין אייגענטליך געלעבט ווי אַ מאַן מיט אַ פרוי און זיי האָבען זיך געגרייט חתונה צו האָבען.

איינמאָל אין אַנ'אָוונט, ווען זיי זענען געגאַנגעןביידע שפּאַצירען, זאָגט ג. צו איהר:

— הער אויס, דאָרא. מיר ביידע האָבען בעשלאָסען צונויפצובינדען אונזער שיקזאַל אויפ'ן גאַנצען לעבען, מיר בעטראַכטען זיך שוין ווי מאַן און פרוי און מיר גרייטען זיך איצט אַלס אַזעלכע אויפצוטרעטען פאַר דער עפענטליכקייט. וואָלט איך דיך געבעטען זאָלסט מיר אין קורצען איבערגעבען דיין לעבען. זאָג מיר: ווער ביזטו, און פון וואַנען שטאַמסטו?

דאָראַ דערצעהלט איהם איהר לעבענס-געשיכטע.

האָט דאָראַ איהם דערצעהלט, אַז זי שטאַמט פון אַ קליין שטעטעל אין פּוילען, פון אַ חסידישע פאַנאַטישע משפּחה.

זי איז געווען די עלטסטע אין שטוב. אַ חוץ איהר זענען נאָך געווען 7 קינדער, 5 יונגלעך און 2 מיידלעך.

זי איז געווען אַ געראָטען קינד, ביי צעהן יאָהר האָט זי שוין געהאָלפען דער מאַמען אין די באַלעבאַטישקייט. די מוטער איז זעהר פערשוואַרצט געוואָרען, טאָג און נאַכט האָט זי געהאַט צו אַרבייטען ביי אַ שטוב קליינע קינדער, געקאָכט, געוואַשען, געקעמט — און דער טאַטע איז זיך געזעסען און געלערנט, אָדער געמאַכט הוליאַנקעס מיט זיינע חסידים, אָדער געפאָהרען צום רבי'ן און אָפּגעזעסען דאָרט אַ פּאָר חדשים.

די יונגלעך האָט דער טאַטע געשיקט אין חדר אריין ווי נאָר זיי זענען אַלט געוואָרען 3 יאָהר. די מיידלעך אָבער האָט מען געלאָזט וואַקסען ווי ווילד קרויט, מען האָט זיי גאָרנישט געלאָזען לערנען. מענשען האָבען אין איהר שטעדטעל זייערע קינדער געשיקט אין די שולען אריין. איהר פאַנאַטישער טאַטע האָט די קינדער גאָרנישט געלאָזט לערנען. זי האָט אָבער אַ שטאַרקען חשק צו לערנען. צו קענען, און זי האָט שטאַרק מקנא געווען די מיידלעך, חבר'טעס, וועלכע זענען געגאַנגען אין שול אריין.

נישט האָבענדיג די דרייסטקייט און דעם מוטה צו פערלאַנגען פון טאַטען, אַז ער זאָל זי שיקען אין שול אריין, האָט זי גערעדט מיט דער מאַמען, געוויינט פאַר איהר, געקושט: „מאַמע, איך וויל מיך עפּעס לערנען, כ'וויל עפּעס קענען. זעה, אַלע מיידלעך אין שטאָט געהען אין שול אריין, זיי וועלען קענען לייענען, שרייבען, זיי וועלען וויסען וואָס עס טוט זיך אויף דער וועלט, נאָר איך וועל גאָרנישט קענען." אָבער וואָס האָט די מאַמע געקענט איהר העלפען, אַז זי האָט נישט געהאַט די דעה איבער אַ קינד, די מאַמע האָט געזאָגט: „מיין קינד, איך וואָלט דיך שוין געשיקט אין שול אריין, אָבער דער טאַטע וועט נישט וועלען שיקען און דער זיידע אודאי נישט..."

איהר טאַטע איז געווען אַנ'איידעם אויף קעסט און ער איז געווען אין הויז ביים שווער, דאָס הייסט ביים זיידען. דער זיידע איז געווען נאָך פאַנאַטישער פאַר'ן טאַטען און ער האָט אויך געהאַט מעהר דעה פאַר איהם. זי האָט געוואוסט, אַז דער זיידע וועט מסתמא נישט וועלען זי שיקען אין שול אריין. ביי איהר איז אָבער דער דראַנג צו לערנען געווען אַזוי שטאַרק, אַז זי איז דאָך צוגעגאַנגען צום זיידען און איהם געבעטען, אַז ער זאָל זי שיקען אין שול אריין, ווי אַלע מיידלעך אין שטאָדט.

אָבער דער זיידע, דערהערענדיג אַזעלכע רייד, איז אריינגעקומען אין אַ ווילדען כעס: אַז איך קען דיר גאָרנישט איבערגעבען. „כ'זאָל מעהר נישט הערען פון דיר אַזוינס"!—האָט ער זיך צושריען און צו דער מאַמען האָט ער אַ זאָג געטאָן:

— הלואי פון איהר זאָל אַרויסקומען גוטעס: זי הויבט שוין אָן צו געהן אין איהר טאַטענ'ס וועגען... ס'עפּעלע פאַלט נישט ווייט פון בוימעלע...

„געהט אין איהר פאָטער'ס וועגען".

דעם זיידענ'ס ענטפער איז איהר געווען אונפערשטענדליך. „זי הויבט שוין אָן צו געהן אין איהר טאַטענ'ס וועגען". מיט וואָס זענען עס אַזוי דעם טאַטענ'ס וועגען אַזוי שלעכט? זי ווייסט דאָך, אַז דער טאַטע איז אין שטאָדט אַ זעהר אָנגענומענער מענש, אַז ער איז אַ גרויסער לערנער, און אַ חסיד, און אַ פרומער: אַלע האָבען איהם זעהר גערן און מעהר פאַר אַלע האָט איהם גערן דער זיידע. און דאָ גאָר—„זי הויבט שוין אָן צו געהן אין איהר טאַטענ'ס וועגען!"

איהר יונג מוח'ל האָט זיך גענומען שטעלען פערשידענע פראַגען, וועלכע זי האָט נישט געקענט פערענטפערן: פאַר וואָס איז דער זיידע צו מיר שטרענגער ווי צו אַלע אַנדערע קינדער? פאַרוואָס האָט דער טאַטע צו איהר נאָך קיינמאָל נישט אַרויסגעוויזען קיין שום צערטליכקייט, ווי ער ווייזט עס אַרויס צו אַנדערע קינדער? פאַרוואָס, אַז דער טאַטע האָט זי אַמאָל שטאַרק געשלאָגען, האָט די מאַמע געוויינט און זי האָט געזאָגט, אַז זי איז אַ לעבעדיגע יתומה? פאַרוואָס קומט אַזוי אָפט פאָר אין שטוב, אַז מען רעדט עפּעס, איז ווען זי קומט אָן, הערט מען אויף צו ריידען?

קורץ, די אַלע און נאָך אַנדערע זאַכען, וועלכע זי האָט ביז איצט כמעט נישט בעמערקט, זענען פאַר איהר אַצינד, מיט איינמאָל ערשינען אַזוי בולט, אַז זי האָט אינסטינקטיוו דערפיהלט, אַז זיי האָבען איין גרונד. זי האָט אויף איינמאָל דערפיהלט, אַז אַרום איהר, אַרום איהר לעבען איז דאָ עפּעס אַ געהיימניש:

אָבער וואָס איז דאָס דאָזיגע געהיימניס? דאָס האָט זי זיך טאַקע דערוויסט אין אַ קורצע צייט אַרום.

איינמאָל קומט צו איהר אַ חבר'טע, אַ מיידעל אינ'ם זעלבען עלטער וואָס זי, און דערצעהלט איהר: „דבורה'לע (אַזוי האָט זי אין דער היים געהייסען), דו ווייסט, אַז דער טאַטע דיינער איז נישט דיינס אַ ריכטיגער טאַטע?" זי האָט דאָס מיידעל אָנגעקוקט מיט אַ פּאָר פערוואונדערטע און צושראָקענע אויגען, אָבער יענע זאָגט ווייטער: „יאָ, מיין מאַמע האָט דערצעהלט, אַז דו האָסט געהאַט אַנ'אַנדער טאַטען, וואָס ער איז היינט אַ גוי און מען ווייס נישט וואו ער איז. ס'איז שוין לאַנג"...

זי האָט זיך יאָמערליך צו וויינט, זי האָט אַ טאַטען אַ משומד און אַ שטיפטאַטען...

(ענדע קומט).

משנה שנים — משנה מזל.

מ'האָט ארעסטירט איהם און דעם רושאַנדצע.

וו א ר ש אַ, 3 (טעלעפאָניש). מיט איניגע טעג צוריק האָט זיך אין רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט געווענדעט אַ יונגערמאַן, פאַרשטעלענדיג פאַפּירען צום אויסארבייטען אַ פּאַס אויפ'ן נאָמען מנחם קעלמער, 18 יאָהר אַלט (סטאַוקי 75). דעם בעאַמטען אין רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט איז אָבער אויסגעקומען פערדעכטיג, וואָס דער יונגערמאַן האָט פאָרגעשטעלט פאַפּירען, אַז ער איז אַלט 18 יאָהר און אין דער אמת'ן זעהט ער אויס צו זיין אַ סך עלטער.

אַנשטאָט אַרויסצוגעבען דעם פּאַס, האָט דער בעאַמטער דעריבער איבערגעשיקט די פאַפּירען דעם אויספאָרשונגס־אַמט, צו קאָנטראָלירען.

די אויספאָרשונג האָט געגעבען אַן אינטערעסאַנטען רעזולטאַט.

דער יונגערמאַן הייסט אין דער ווירקליכקייט הערש מרדכי קעלמער און איז אַלט 22 יאָהר; מנחם הייסט זיין יונגערער ברודער, וועלכער איז ווירקליך אַלט 18 יאָהר.

דעם יונגערען ברודער האָט אָבער דער רושאַנדצע פון הויז, משה לייב גאָלדמאַן איינגעמאָלדען אויף אַ פאַלשען נאָמען יהושע שוואַרץ און האָט בעשטעטיגט די פאָטאָגראַפיע פון הערש מרדכי קעלמער אַלס... 18־יעהריגען מנחם.

הערש מרדכי קעלמער און דער רושאַנדצע גאָלדמאַן זענען אַרעסטירט געוואָרען און זיי זיצען אין תפיסה.

שפּורען פון פיס־טריט

זענען נישט קיין גרונד צו פערמשפּט'ען

אויף אַ זומער־וואוינונג הינטער לאָדז איז פאָרגעקומען אַ גנבה. אַ גנב האָט זיך אַרויפגעכאַפּט אויף אַ באַלקאָן, פון דאָרט זיך אַריינגעקריגען אין אַ רייכען סאַלאָן און צוגע'גנב'עט איבער אַ צעהנדליג פלעשער וויין.

אויף דער פאָדלאָגע זענען געבליבען בלויז צייכענס פון באָרוויסע טריט.

ווען די פאָליציי האָט צומאָרגענס זיך דערוואוסט וועגען דער גנבה, האָט זי צונויפגערופען אַלע מאַנסליייט פון דאָרף, זיי אויסגעטון די שטיוועל און יעדענס טריט צוגעמאָסטען צו די פיס־טריט פון גנב, וואָס זענען פערבליבען אויף דער פאָדלאָגע. ענדליך האָט די פאָליציי איינגעפינען, אַז דעם 23־יעהריגען יוזעף גאָליאַט'ס טריט פּאַסען גענוי צו די טריט פון גנב.

אויף דעם סמך האָט דאָס לאָדזער קרייז־געריכט פערמשפּט גאָליאַט'ן אויף 6 מאָנאַטען תפיסה. גאָליאַט האָט אַפּעלירט און נעכטען איז פאָרגעקומען די אַפּעלאַציע אין וואַרש. אַפּעלאַציע־געריכט.

גאָליאַט'ן האָט פערטיידיגט די פּרויאַפּליקאַנטין זאָפיאַ שולץ, וועלכע האָט אָנגעוויזען, אַז פיס־טריט זענען אַ שוואַכער בעווייז צו בעשולדיגען אַ מענש.

די צווייטע אינסטאַנץ האָט גאָליאַט'ן פרייגעשפּראָכען.

בולגאַריש סטודענטען־פּאָרל

אַרעסטירט אין וואַרשאַ אַלס מאָרד־פערדעכטיגע.

וו א ר ש אַ, 3. (טעלעפאָניש).

אַ סענסאַציאָנעלער אַרעסט איז נעכטען דורכגעפיהרט געוואָרען אין קריסטליכען אַקאַדעמישען הויז אויף גרויעצקאַ גאַס. אין סאָפיאַ — אין דער הויפּטשטאָדט פון בולגאַריען איז פערגאַנגענע וואָך אין איהר וואוינונג ערמאָרדעט געוואָרען צוליב רויב־צוועקען די רייכע אַלמנה יעקאַטערינאַ מיטאָוו. אין דעם זעלבען טאָג, ווען דער רויב־מאָרד איז אויסגעפיהרט געוואָרען, איז פון סאָפיאַ אַבגעפאָהרען קיין וואַרשאַ דאָס בולגאַרישע סטודענטען־פּאָרל זאַכאַר זאַכאַריעוו דזשאַפּונאָוו און טשוועטאַנאַ קאָזשוכאַראָוואַ. ביידע שטודירען אויף דער יורידישער פאַקולטעט אין וואַרשאַווער אוניווערזיטעט און זאָלען זיין מאַן און ווייב.

אין אַלע סאָפיער צייטונגען זענען אָבגעדרוקט געוואָרען די פאָטאָגראַפיעס פון דעם פּאָרעל אַלס די פערדעכטיגע אין אויספיה־ען דעם דערמאָנטען רויבמאָרד, וועלכע זענען אַנטלאָפען פון בולגאַריען קיין אויסלאַנד. צוליב דעם זענען איבער דער גאַנצער וועלט פונאַנדערגעשיקט געוואָרען שטעק־בריף געגען דעם אויבענדערמאָנטען פּאָרעל.

די בולגאַרישע פּאָליציי האָט דורך דער פערמיטלונג פון דער בולגאַרישער געזאַנדטשאַפט אין וואַרשאַ זיך געווענדעט צו דער היגער פּאָליציי מיט דער אויפפאָדערונג אויפצוזוכען די מכלומר'שטע מערדער, וועלכע זאָלען זיך געפינען אין וואַרשאַ. די היגע פּאָליציי האָט דאָס פּאָרל אָנגעטראָפען אין דעם קריסטליכען אַקאַדעמישען הויז אויף גרויעצקאַ. מען האָט זיי פערהאַלטען אָבער זיי זענען זיך נישט מודה צו קיין שום זאַך. זיי דערצעהלען, אַז זיי האָבען לעגאַל געוואוינט ביי דער אויבענדערמאָנטער אַלמנה און פאַר'ן אָבפאָהרען קיין וואַרשאַ, וואו זיי שטודירען שוין איניגע יאָהר, זענען זיי געווען מיט אַ בעזוך ביי דער אַלמנה. מעהר ווייסען זיי פון גאָרנישט צו זאָגען. קיין שום שפּור פון דעם צוגערויבטען פערמעגען האָט מען ביי דעם סטודענטישען פּאָרעל נישט געפונען. אויף דער טעלעגראַפישער אָנפראַגע ביי דער סאָפיער פּאָליציי, וואָס צו טון מיט די פערהאַלטענע איז אָנגעקומען אַ תשובה, אַז מען זאָל זיי האַלטען נאָך אַ 3 טעג אין רשות פון דער בולגאַרישער געזאַנדטשאַפט אין וואַרשאַ, ווייל עס ווערט געפיהרט אַ גרינדליכע אויספאָרשונג אין סאָפיע, צי האָט דאָס פערהאַלטענע פּאָרעל געהאַט עפּעס אַ שייכות צום אויבענדערמאָנטען מאָרד, אָדער נישט. דערווייל זיצט דאָס פּאָרעל אַרעסטירט.

ווי מענדעלע מוכר־ספרים

האָט געקוקט אויף העבּרעאיש און יודיש.

(ענדע פון 3־טע זייט)

דער זיידע האָט נישט איינמאָל און בעזונדערס אין די לעצטע יאָהרען, אַרויסגעוויזען זיין נעגאַטיווע בעציהונג צום ציוניזם, ווען דעמאָלט פאַר אונז קלאָר וועלען דער פאַקט, וואָס האָט אַרויסגערופען גרויסע אומצופרידענהייט ביי די יודישע פאָלקס־מאַסען און אין די ליטעראַרישע קרייזען:

ביאַליק און ראַווניצקי האָבען פאָרגעשלאָגען דעם קאָמיטעט „געזעלשאַפט פון ליבהאָבער פון העבּרעאיש", אַריינצונעהמען מענדעלען פאַר אַן ערען־מיטגליד פון דער אָדעסער אָבטיילונג. זיי האָבען אָנגעוויזען אויף זיינע אַלע בעוואוסטע פערדינסטען פאַר דער העבּרעאישער ליטעראַטור. אָבער דער קאָמיטעט האָט אויסגעהערט די בעשולדיגונגס־רעדע פון אוסישקינען געגען זיידען, ערשטענס: וועגען זיין נעגאַטיווער בעציהונג צום ציוניזם, און צווייטענס: וועגען זיין גלייכגילטיגקייט צו דער שטרעבונג פון ליבהאָבער פון העבּרעיש צו פערטרייבען יודיש פון יודישען לעבען און האָט אָבגעזאָגט צו אָנערקענען דעם זיידען אַלס ערען מיטגליד פון דער געזעלשאַפט.

אין פינף יאָהר אַרום אין 1915, איז דער זיידע אַלט געוואָרען 80 יאָהר. צוליב דער דעמאָלטדיגער אומרוהיגער צייט האָט דער זיידע זיך אָבגעזאָגט פון די פאָרגעשלאָגענע פייערונגען. עס איז איהם דאָך נישט געלונגען צו ענטלויפען פון דעם מבול טעלעגראַמעס, דעלעגאַציעס. און בעגריסונגען פון אַלע עקען וועלט. אין אָוונט האָבען זיך אין אונזער וואוינונג פערזאַמעלט זיינע פריינד שרייבער און פאַרשטעהער פון פערשידענע אַנשטאַלטען. ער האָט זיך אויף זיין שטייגער געוויצעלט: „איך בעדויער שוין וואָס איך האָב זיך אָפּגעזאָגט פון דעם יובּילעי, ווייל אַזוי וואָלט עס זיך פערענדיגט אין איין טאָג און איצט וועט עס זיך ציהען אַהן אַ סוף"... עס איז אַוועק אַ שמועס וועגען דעם, וואָס די יודען האַלטען טייער די קאַריפייען פון דער אייגענער ליטעראַטור. אונזערע יודען שאַצען אונז אָפּ ערשט נאָך אונזער טויט, האָט זיך אָפּגערופען דער זיידע: „זיי קאָנען גוט בעגראָבען זייערע שרייבער".

נישט קוקענדיג אויף זיין עלטער, האָט ער אַלעמען בעצויבערט מיט זיינע איינפאַלען און מיט דער קלאָרקייט פון זיינע געדאַנקען. דעם אָוונד האָט ער לאַנג און אינטערעסאַנט גערעדט און געענטפערט אויף אַלע פראַגעס, וואָס מען האָט איהם געשטעלט.

„ווען איך קוק צוריק אויף די פערגאַנגענע עטליכע יאָהר — האָט ער געזאָגט — זעה איך מיט בעדויערען, אַז פונקט ווי אין די פערגאַנגענע יאָהרען און אפשר איצט נאָכמעהר, הערט מיין פאָלק נישט אויף צו פיגורירען אויף די שפּאַלטען פון פערשידענע צייטונגען. מען קאָן מיינען, אַז פון יודען לעבט אַ העלפט שרייבער פון רוסלאַנד, אַז אין די מלוכה'שע אינסטיטוציעס צאָהלט מען געהאַלט „פאַר בעשעפטיגען זיך מיט די יודען": מען העכערט דעם אַמט, מען נילט אָפּ, און איך חזר איבער מיין הייסען פערלאַנג, מיין חלום, „מען זאָל פערגעסען אָן די יודען כאָטש פון קומענדיגען ניי־יאָהר".

מען האָט איהם געפרעגט אויף וועלכער שפּראַך ער טראַכט. „איך טראַכט אויף יודיש, און נישט נאָר וואָס איך טראַכט: אין מיר, אינווענדיג אין מיר, געפינט זיך דער יוד, וואָס לעבט און טראַכט פאַר מיר. ער זאָגט עס מיר אונטער אַלץ אויף זיין שטייגער. און יעדעס מאָל, ווען פאַר מיר ענטשטעהט וועלכע עס איז פראַגע, פרעג איך זיך אַליין איך ענטפער: „און וואָס וועט זאָגען אָט דער יוד! און ער רעדט נאָר אויף יודיש". אויף אימיצענס אַ פראַגע ווי ער פיהלט זיך, האָט דער זיידע געענטפערט: מיינע יאָהרען זענען אויף יודיש „געשענקטע יאָהרען" און לויט'ן פאָלקס אויסדרוק: ווייבערישער זומער! עס טרעפט זיך, אַז עס פעלען אויס אין הערבסט אַזוינע וואַרימע, גוטע טעג. ס'איז זיכער נישט דער פריהלינג, וואָס איז פול מיט לעבען, זאַרגלאָז ווי אַ פראַנצוזשענקע מיט בלומען. דאָס איז: פערשפּעטיגטער זומער. די טעג זענען אַזוינע וואַרימע, צאַרטע, עפּעס אַזוינע „ווייבערישע", אַ סאָלידע באָבעשי, אַן אַלטיטשקע... מיין הערבסט איז אַ גוטער ווייבערישער זומער. כ'פיהל זיך גוט גייסטיג און פיזיש. איצט, וואָס איז אמת, קרענק איך אונטער, אַ פוס טוט וועה, נאָר דאָס איז אַ צוקיהלעכץ און עס האָט גאָרנישט קיין שייכות צום קאָפּ: איך זעץ פאָר מיין אַרבייט. ליטעראַטור איז מיין בעסטע אָפּרוה. און איך האָב פערצייכענט אַזוי פיל פּלענער, אַז עס דאַכט זיך מיר, ווי איך וואָלט ביז היינט נישט אָנגעהויבען מיין ליטעראַרישע אַרבייט. איך וואָלט דערפאַר געוואָלט לעבען וועניגסטענס נאָך אַן אַכציג יאָהר. און חוץ דעם בין איך איצט בעשעפטיגט מיט'ן ברענגען אין אָרדנונג מיינע פּאַפּירען, נאָטיצען און איך טענה אַלעמאָל צו מיינע נאָהענטע: „היט מיין יעדעס פּאַפּירעל! ס'וועט סוף כל סוף צונוץ קומען".

אין די ציין פון טיגער.

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

פון מאָרים לעבלאַן

(3

פערענאַ האָט אויפגעהאָנגען דאָס טעלעפאָן־רעהרעל און זיך געלאָזט אַרויסגעהן פון דעם טעלעפאָן־ביידעל.

פלוצים אָבער איז ער, געיאָגט פון עפּעס אַ זעלבסטשוקגעפיהל, ראַפּטום אָפּגעשפּרונגען אויף צוריק...

אין דעם מאָמענט, ווען ער האָט געזאָלט אַריבערשפּרייזען די שוועל, האָט זיך עפּעס אָפּגעריסען איבער זיין קאָפּ, און אַ שווערער אייזערנער פאָרהאַנג האָט זיך פלינק אַרונטערגעלאָזט, אָפּטיילענדיג איהם פון קאַבינעט.

נאָך אַ סעקונדע, און ער וואָלט צושמעטערט געוואָרען פון דעם פאָרהאַנגס שווערקייט.

נאָך קיינמאָל אין זיין לעבען האָט פערענאַ אַזוי שטאַרק נישט געפיהלט די סכנה, ווי אין דער דאָזיגער מורא'דיגער רגע.

ער האָט גלייך פערשטאַנען, אַז דעם פאָרהאַנג איז נישט דורכצוברעכען, ווייל ער איז געמאַכט געווען פון אייזענבלאַך און איז פון ביידע זייטען טיף אַריין אין די געמויערטע ווענד.

ער איז, אַלזאָ, אַריינגעפאַלען אין אַ פולאַפּקע...

משוגענערווייז האָט ער אָנגעהויבען צו קלאַפּען מיט די פויסטען, דערמאָנענדיג זיך אין דער פריילייין לויוואַסער'ס אָנוועזענהייט אין קאַבינעט. אויב זי איז שוין אַפילו אַוועק פון קאַבינעט, האָט זי דאָך ווייט נישט געקאָנט זיין. זי האָט איהם בעמוזט דערהערען און קומען צו־הילף.

אַ ווײַלע האָט ער זיך צוגעהערט.

גאָרנישט.

ער האָט אָנגעהויבען אויפ'ן קול צו שרייען.

קיין שום ענטפער.

זיין קול האָט זיך אָפּגעשלאָגען פון די ווענד און פון סופיט אינ'ם ביידעל, וואו ער איז געווען פערשפּאַרט, און ער האָט געהאַט דעם איינדרוק, אַז דער פּאַלאַץ זיינער מיט די אַלע זאַלען, קאָרידאָרען און טרעפּען זענען טויב געווען אויף זיינע געשרייען.

אָבער... דאָס פריילייין לויוואַסער?

— וואָס קאָן עס זיין? — האָט פערענאַ אַרויסגעשעפּטשעט — וואָס איז עס?

אַן אומבעוועגליכער און אַ שווייגענדיגער האָט ער זיך אָנגעהויבען צו פערטראַכטען וועגען דעם אויסטערלישען אויפיהרען זיך פון זיין סעקרעטאַרין.

עס איז איהם געקומען אויפ'ן געדאַנק די פראַגע, ווי־אַזוי עס איז אונערוואַרטעט אָפּגעשפּרונגען דער אומגעזעהענער מעכאַניזם פון דעם אייזערנעם פאָרהאַנג, און אַזוי פלוצים אַרונטערגעפאַלען.

קאַפּיטעל פינף.

דער פערשוין מיט'ן העבאַן־שטעקען.

אויפ'ן בולוואַר רישאַרד־וואַלאַך נומער אַכט, זענען פאַר די שטאַכייטען פונ'ם הויז געשטאַנען דער קאָמיסאַר וועבער, דער הויפּט־אינספּעקטאָר אויסען, סערזשאַנט מאַזע, און נאָך דריי אינספּעקטאָרען.

מאַזע האָט די גאַנצע צייט אומרוהיג געשיקעלט אין דער זייט פון דער מאַדרידער אַלעיע, פון וואַנען עס האָט געזאָלט אָנקומען דער דאָן לואי פערענאַ. האָט איהם שוין אָנגעהויבען צו חידוש'ן, וואָס ער זעהט איהם נישט, ווייל עס איז שוין אַדורך אַ האַלבע שעה נאָך זייער טעלעפאָן־געשפּרעך, און מאַזע האָט שוין נישט געקאָנט געפינען קיין תירוץ צו פערשלעפּען די אַטאַקע.

— שוין צייט אָנצוהויבען! — האָט זיך אָפּגערופען דער פּאָליציי־קאָמיסאַר וועבער — די סטרוזשקע האָט שוין דורכ'ן פענסטער געוויזען דעם אָפּגערעדטען צייכען: אונזער פויגעל טוט זיך שוין אָן.

— פאַרוואָס, אייגענטליך, זאָלען מיר דאָ אויף איהם נישט צווואַרטען — האָט מאַזע אַ פרעג געטון — מיר וואָלטען איהם דאָ תיכף געפּאַקט.

— און ווען ער זאָל אונז נעלם ווערען דורך אַן אַנדער אַרויסגאַנג, וואָס מיר ווייסען נישט? — האָט דער קאָמיסאַר געענטפערט — פון אַזעלכע בעסטיעס דאַרף מען זיך אָפּהיטען, און ס'איז גלייכער צו פּאַקען זיי אין דער נאָרע.

— פונדעסטוועגען...

— וואָס איז מיט דיר, מאַזע? — האָט איהם וועבער אַ פרעג געטון, אַוועקפיהרענדיג איהם אין אַ זייט — זעהסטו דען נישט, אַז אונזערע מענשען דענערווירען זיך? דער מענש בעאונרוהיגט זיי. די בעסטע זאַך וואָלט געווען צו לאָזען זיי אויף איהם, ווי אויף אַ ווילדער חיה. קודם כל מוזען מיר אַלץ ערלעדיגען, איידער דער פּרעפעקט וועט אַהער קומען.

— דאָ וועט זיין דער פּרעפעקט?

— יאָ ער וויל זיך אויפ'ן אָרט אין אַלץ איבערצייגען. די גאַנצע געשיכטע אינטערעסירט איהם זעהר שטאַרק. אַלזאָ, פאָרויס! איהר זענט גרייט, חברה? אַלזאָ, איך קלינג.

עס האָט זיך געלאָזט הערען דאָס קלינגען, און תיכף איז אַרויסגעקומען די סטרוזשקע, כדי צו עפענען די טיר.

נישט־אַכטענדיג דערויף, וואָס ס'איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ בעפעהל צו פערהאַלטען זיך ווי־צום־רוהיגסטען, כדי נישט אויפצורודערען דעם פערפאָלגטען „גאַסט", איז דער פּחד, וואָס ער האָט אויף זיי, אויף די פּאָליציאַנטען, אָנגעוואָרפען געווען אַזוי גרויס, אַז זיי האָבען זיך מיט טומעל געוואָרפען אין דער אַטאַקע...

אין דעם מאָמענט האָט זיך אַ פענסטער אויפ'ן צווייטען שטאָק אַן'עפען געטון, און עמיצער האָט געפרעגט:

— ווער איז דאָרט?

דער קאָמיסאַר האָט נישט געענטפערט.

צוויי אַגענטען, דער הויפּט־אינספּעקטאָר, דער אונטער־קאָמיסאַר, און דער קאָמיסאַר וועבער גופא זענען מיט אימפּעט אַריינגעפאַלען אין די איבריגע זענען געבליבען שטעהן אונטען, כדי צו היטען דעם אַרויסגאַנג, און מאַכען פאַר נישט מעגליך אַ פרוב צו ענטלויפען.

די בעגעגעניש איז פאָרגעקומען אויפ'ן ערשטען שטאָק.

דער אונבעקאַנטער איז אַרונטער פון די טרעפּען אין פּאַלטען און קאַפּעלוש, גרייט אַרויסצוגעהן, ווען דער קאָמיסאַר וועבער האָט איהם פערשטעלט דעם וועג מיט'ן אויסרוף: „שטעהן בלייבען! נישט אַ שריט ווייטער! זענט איהר עס הובערט לויטער?

(פאָרטזעצונג קומט).

קאפע=רעסטאראן
„בריסטאל"
פעטריקאווער 30, טעל. 91=25.

היינט און טעגליך
פון 8 ביז 12 א זייגער
אין אוונט קומט פאר

קאנצערט

פערבונדען מיט דושאז-באנד אונטער דער אנפירונג פון
בים קאפעל.
פרל. לובא
שווארצבערג
סט. שטעלענבליץ
שבת און זונטאג—קאנצערט פון 6.30 ביז 12 ביינאכט.

Dr. med. A. MAZUR
אויערען און האלז-קראנקהייטען, שטימע-און שפראך-פעהלערן (שטאמלען א. אז. וו.)
האט זיך איבערצויגען פון נאוראוויטש 44
אויף וואסקאדנא 65, טעל. 66-01
(איינגאנג אויך דורך פעטריקאווער 46).
נעהמט אן פון 12³⁰—11³⁰ און פון 5—3 נאכמ. 770

ווייסער זאל פון
„מאנטיפעל"
זאכאדניא 43.
היינט ווידערהאלונג
פון דער פרעמיערע

„אררט"
ארטיסטישער רעווי און קאמער-טעאטער
אונטער דער לייטונג פון
מ. בראדערזאן.

היינט, מיטוואך - 1 פארשטעלונג 9.15 אין אוונט
פון גראנדיעזען 3-טען פראגראם א.נ.:
נסים מן השמים

I.		II.	
1) פראלאג	5) ישוב'ניקעס	9) טויב, טויבן-כאפער	
2) נסים	6) עקסצענטריש. טאנץ	10) די זון פארגעהט...	
3) מאסקעס	7) בלאפערס.	11) הסיר'שער טאנץ	
4) אונט. אקליין ביימעלע	8) משיח	12) אלטע שטאדט (גרויסע רעוויו)	

מוזיקאל. לייטער: ה. קאן. דעקאראציעס און קאסטיומען, ארט.-מאלערס: ד. מאטוס און בלום, רעזשי: מ. פולאווער. קאנפער: קאזאנאווער קאנצערט-מייסטער: בייגעלמאן.
אנהויב 9.15 זייגער אין אוונט. די קאסע איז אפען פון 5 נאכמ.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.
Do 9-go Stycznia 1928 wł.
METROPOLIS
Dla młodzieży:
„STRZAŁ W DŻUNGLI"
W roli głównej: S. CHAPLIN.
Dla młodzieży początek seansów o godz. 2 i 4 pp.
Ceny miejsc: dla dorosłych: I—70, II—60, III—30 gr.
dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

ערשטקלאס. פריזער-אנשטאלט
פאר הערען און דאמען מיט טעלעפאן און אלע זעמט-ליכע צובעהערע, צוליב אבריזע קיין אמעריקא, באלד איבערצוגעבען. צו ערפאהרען אין אדמ. פון „נ.פ."

היילפעדא-גאגיש קורסען
פאר שוואכבעגאבטע, שטאטער-נדע קינדער. שפראכ-שטערונגען (שטאמלען, א.א.וו.)

Dr. med.
A. Szmirgeld
נערווען-ארצט
Cegielniana 6, tel. 51-89
נעהמט אן פון 5—7 אוונט

Dr. med.
H. Lajchter
קאנסטאנטינער 9.
רו: זאכאדניא טעל. 66 49
צאהן=כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנק-הייטען פון מויל, צאהן-, נאז-...
א.ז.וו. נעהמט אן 1½ 5
12 - 10 זונטאג און יום-טוב פון

AKUSZERKA
G. SALIMONOWA
Szkolna 12
נעהמט אן געבורטען.

Dr. med.
BRAUN
פאלודניאוואה 38
טעלעפאן 40-26
ספעציאל-ארצט פאר הויט און געשלעכט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קוארץ-ליכט (הער-אויספאל)
נעהמט אן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אוונט.

א קוואליפיצירטע
שפולערין
ווערט געזוכט פאלוד-ניאווא 34, פראנט, 3. שטאק, ביי האמער.

א געוועלב און 2 שטובען
אין א הלעברען הויז אויף פאמארסקא-גאס צו פער-דינגען פון זאפארט. צו ער-פאהרען צגעלנ. 10, וו. 23

לעבער
צו נעהמען אויף דער מאשין
ווערען אנגענומען ביי
ג. נארדמאן
29 צעגעלניאנא 29

יוז. י. אינפעלד
42. וואסקאדנא 42.

PERFUMERJA
J. Drukier, Łódź
ULICA ZAWADZKA 11
עמפפעהלט א רייכען אויסוואהל
פון די נייעסטע פערפומען,
טואלעט=זייפען, קרעמען, פודער,
קעלנישע בלומען-וואסערן ווי: ... קאסמעטיק צו קאנקורענץ-פרייזען
פאר ענגראס און דעטאל
בעמ.: פודער קאטי און הוביגאן אויף דער וואג

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 33=16.

ד"ר ראקאווסקי	נאז האלז, אויערן קר.	3—2 11—10 7—6
ד"ר רוזשאנער	הויט און געשלעכט קר.	2—1 11—10
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אינערן-קראנקהייטען	2—1 8—7
ד"ר יוסטמאן	נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	12—10 4—5
ד"ר פאפירני	פרויען און געבורטס-הילף	1-11½ 5—6
ד"ר קאנטאר	כירורגיש-קראנקהייט.	5-4 זונ. 1—2
ד"ר וויינבערג	אוג. חנריק לונגען-קר.	1-11 5½—7
ד"ר סטופעל	רענטגען	12—10 4—6
א. גראדזענטשיק	צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס	צאהן-ארצט	9—2

צאהן-טעכניקער, בעלייכטונגען, קוארץ, מאסאזש א.א.וו.
א רענטגען-אינסטיטוט
די לעטשניצע איז אפען אויך זונטאג. וויזיט אין דער שטאט.

Specialista dla przepukliny
Wynalazca patent. bandaży

מיט 20-יעהריגער פראקטיק בעקאנטער ספעציאליסט ראפאפארט האט ערפונדען א פיזיאלאגיש און לארען און נעהמט אן...
גרינבוים, זגערזשער 17 טעלעפאן 64-42.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
בושעשינער 11, טעל. 37=63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונט.

ד"ר האלינסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר קארשנער	קינדער קראנקהייטען	12-9½, 5-4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	11—1
ד"ר ליבוביטש	הויט-און געשלעכט-קר.	12—2
ד"ר שמ. רנעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1—3
ד"ר גאלדרבלאט	אויגען-קראנקהייטען	12½—2
ד"ר עלבאבערג	כירורגישע-קראנקה.	1—3
ד"ר בערגמאן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

ספעציאלע צימערן פאר שוואכע פאציענטען...
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

ד"ר ווילבערשטיין	צאהן-ארצט	10—2
ד"ר לאווינסקי	צאהן-ארצט	1—6
כמארקאווסקא		

די לעטשניצע איז אפען אויך זונטאג.

Dr. med.
WOLF EYCHNER
פרויען - קראנקהייטען און געבורטס-הילף
וגיערזשער 11 טעל. 34-72
נעהמט אן פון 12—2 און 8-6

צו פערמיטען
א פלאץ מיט שאפעס
ווי אויך צו בענוצען קאנטאר און טעלעפאן. לאדז, זאקאנטנא 83, טעלעפאן 48-64.
263

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם!!!
בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש
...
17 פעטריקאווער 17
2-טען הויף, פארטער, דורכגאנג זאכאדניא 52.
...
פעצפיצאל-אקטען.
רעכטס-קאנסולענט י. מאנעלא.
פעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

טיכטיגע אגענטען
אין דער פאטא-טעכנישער בראנזשע
ווערען געזוכט.
צו ערפאהרען אין דער אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט", פעטריקאווער 21.
278

עלטערען!
פאר 3 זלאטעס א וואך...
...

אונזער טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס אונזערע חברים ה' סענדער און משה שיוועק, צוליב'ן טויט פון זייער ליבען
פאטער נ. ע.
די פערוואלטונג פון ספארט-קלוב „שמשון" אין לאדז.
279

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.